

Democraat

D66



Europa Ja

In deze Democraat een inkijk in het conceptprogramma van D66 voor de Europese verkiezingen in mei 2014. Robert Farla (Internationaal Secretaris binnen het Landelijk Bestuur) en Marty Smits (vice-voorzitter binnen het Landelijk Bestuur en voorzitter van de Permanente Programmacommissie) geven tekst en uitleg.

In mei 2014 vinden de verkiezingen voor het Europees Parlement plaats. Waar staat D66 met het schrijven van het verkiezingsprogramma? 'Het grote voordeel bij de totstandkoming van dit verkiezingsprogramma is dat we al heel lang wisten wanneer het af zou moeten zijn,' aldus Marty. Hij vervolgt: 'In februari 2012 hebben we de verschillende thema-afdelingen gevraagd om te werken aan suggesties en bijdragen op hun thema. Die inbreng is begin dit jaar, samen met suggesties van de fracties in Brussel en Den Haag, aangeleverd. Vervolgens zijn er een vijftal discussiebijeenkomsten in het land georganiseerd. Op dit moment wordt gewerkt aan een concepttekst, waarbij we mikken op een programma op hoofdlijnen. Dit concept presenteren we in het najaar, het partijcongres op 7 februari 2014 is het moment om amendementen te bespreken en het programma vast te stellen.'

Die vijf discussiebijeenkomsten, wat leverden die op? Robert vertelt: 'De discussiebijeenkomsten bevestigden de pro-Europese houding van D66. De aanwezige leden zagen en benoemden de voordelen van de Europese Unie en stelden niet krampachtig vast te willen houden aan een Nederlands geluid op de terreinen waar we in ons eentje toch het verschil niet meer kunnen maken.' Marty vult aan: 'Ook hoorden we de roep om niet alleen over een economisch Europa te praten, maar juist ook over de gedeelde waarden, de stem in de wereld, de slagkracht van 28 landen die in hun eentje veel minder kunnen bereiken. Dat gaat dus vooral ook over het waarom van Europa.' De beide heren benadrukken ook de zorgen die leden hebben over Europa. 'D66 wil en moet werken aan een beter Europa. Onze leden zien, net als onze vertegenwoordigers in Brussel en Den Haag overigens, dat Europa democratischer, transparanter en efficiënter moet. Maar ook dat Europa dicht bij mensen moet komen te staan,' stelt Robert.

Een beter Europa: wat betekent dat voor de toon van het conceptprogramma? 'Net als de andere, recente verkiezingsprogramma's van D66 staat ook in dit programma het vanuit optimisme durven te kiezen centraal. In Europa betekent dat verder bouwen en een kritische houding waar zaken nu slecht of niet democratisch geregeld zijn,' aldus Robert. Marty vervolgt: 'In 2009 gingen de verkiezingen om een keuze voor of tegen Europa. De afgelopen jaren hebben vooral politici aan het roer gestaan die geen van beide kozen. Dat heeft geleid tot halve maatregelen en bijna-oplossingen waardoor we nu al jaren doormodderen. Het programma van D66 moet concreet zijn over wat wij willen, zodat onze kandidaten vol de strijd aan kunnen gaan met de 'vertegenwoordigers van de stilstand'.'

Een primeur in deze Democraat: een inkijk in de schetsen van het conceptprogramma? 'Zo zou je het kunnen noemen, ja. Voor deze Democraat zijn een aantal ruwe teksten geselecteerd en bewerkt die een goed beeld geven van wat D66 wil met Europa. De lezer vindt allereerst een brede schets van de hoofdlijn van het conceptprogramma, waarna verspreid door deze Democraat diverse thema's zullen worden uitgelicht. We hopen dat deze inkijk mensen meeneemt in de ideeën van D66, zodat we begin 2014 samen een prachtig verkiezingsprogramma vaststellen,' aldus een bevlogen voorzitter van de Permanente Programmacommissie ■

Europa kan veel beter

Wij kiezen voor een sterk Nederland in een sterk Europa. D66 is ervan overtuigd dat Europa vooruit kan. Veel beter kan. En moet. Dat wil niet altijd zeggen méér Europese regels, budgetten of instellingen. Want meer Europa is niet automatisch beter. Wij willen dat Europa zich richt op de bescherming van gemeenschappelijke waarden en vrijheden, zoals de vrijheid van meningsuiting, persvrijheid en rechtsbescherming. Een Europa dat ons een sterke stem in de wereld geeft, bijdraagt aan duurzame economische groei, een effectief milieubeleid, een slagvaardig buitenlands beleid en dat alles op een veel transparantere en meer democratische manier.

Voor D66 is Europese samenwerking veel meer dan geld. Meer dan handel of een pragmatische uitruil van kosten en opbrengsten. Europese samenwerking bracht duurzame vrede. Europa biedt ons nu de kans vrijheid, rechtsgelijkheid, ruimte voor diversiteit, verdraagzaamheid en verbondenheid zeker te stellen voor iedereen in Europa. Onze democratie en rechtsstaat te beschermen. Europa kan deze waarden ook met kracht in de rest van de wereld uitdragen. Met een stem die gehoord wordt. Samen maken we onze economie duurzaam en pakken we klimaatverandering aan. Samen zorgen wij voor welvaart en economische zekerheid, voor werk, voor opleidingskansen, voor groei.

Ja, Europa is al vrij, rijk en veilig. Nog altijd is de Europese Unie de grootste economie op aarde. Een plek waar in de wereld jaloers naar gekeken wordt. Maar er is geen garantie dat dit zo blijft, want de staat van de Unie is zwak. En niets doen, maakt de EU alleen maar zwakker. Er zijn grote gebreken in hoe de Unie werkt en wat ze doet. Anno 2013 wordt er nog steeds gewerkt alsof het 1950 is. Om in 2030 niet met een verdeeld en irrelevant Europa te zitten, moeten we nu in Europa investeren. Want Europa kan beter, veel beter.

Met het beter maken van Europa kunnen we niet snel genoeg beginnen. Wij zitten in een economische crisis die nu al meer dan vijf jaar duurt. Te veel mensen, vaak jongeren, zijn werkeloos. De economie staat stil, overheidsbegrotingen komen maar niet op orde en politici strompelen van bijna-oplossing naar bijna-oplossing zonder ooit écht grip te krijgen op de problemen. Tegelijkertijd wachten uitdagingen van wereldformaat rond klimaat, energie, grondstoffenschaarste, veiligheid en migratie op daadkracht en heldere politiek. Stapje voor stapje verliezen wij Europeanen onze stem en invloed in de wereld.

Mensen maken zich begrijpelijk zorgen bij al dit onvermogen. Over niet transparante besluitvorming over hun hoofden heen, over de toekomst van de euro. Over hun pensioenen en spaargeld, over de reikwijdte en de omvang van Europa. En over het behoud van dat wat Nederland nou juist zo Nederlands maakt. Gaan we niet te snel en waar gaan we heen? Is Europa in staat de problemen in eigen huis op te lossen? Zijn we niet beter af zonder al dat gedoe? Begrijpelijke zorgen die een helder antwoord verdienen.

‘Wij kiezen voor de stap vooruit. Europa nu beter maken, want een recept van ‘niets erbij, niets eraf’ voldoet niet’

In deze realiteit maakt Europa zich op voor de verkiezingen van het Europees Parlement in mei 2014. Een kans om te kiezen. Sommige partijen prediken de afbraak van Europa, een zo snel mogelijke terugkeer achter onze eigen landsgrenzen. Andere partijen pleiten voor stilstand, houden wat we hebben, modderen tevreden door. Met deze gevaarlijke houding sleepten zij ons de afgelopen jaren van halfbakken oplossing naar te late actie. Uit gebrek aan een eigen plan speelbal van weifelende politici en ‘de financiële markten’. D66 kiest vol overtuiging voor de stap vooruit. Europa nu beter maken, want een recept van ‘niets erbij, niets eraf’ voldoet niet en wordt ingehaald door een realiteit waarin moet worden gekozen en gehandeld.

De agenda van D66 is en blijft helder. Wij willen een verdeeld Europa beter laten samenwerken. Wij willen een verouderd Europa meer laten investeren in vernieuwing. Wij willen een ondemocratisch Europa meer van mensen maken.

Europa kan veel beter.



04. Beste Mark,
open brief aan de minister-president

06. Europese kenniseconomie

18. D66'ers in Europa

22. lobbyparadijs Brussel

25. I ♥ Europe
Mr. Hans van Mierlo Stichting

28. uit de vereniging

31. Europa & lokaal

36. thema-afdelingen

38. Europa in euro's

41. van de voorzitter

42. Jan Willem Bertens
interview



Verspreid door deze Democraat treft u verschillende blokken die ingaan op diverse Europese thema's en vraagstukken en de visie van D66 op die thema's en vraagstukken.

Beste Mark,

Open brief aan de minister- president

Een jaar geleden feliciteerden we elkaar. Jouw partij werd de grootste van het land, D66 wist voor de zesde keer op rij winst te boeken bij verkiezingen. In een haastige formatie vormde je een bijzonder minderheidskabinet. Een meerderheid in de Eerste Kamer ontbrak immers.

Bij het lezen van het regeerakkoord was ik niet-temin blij verrast. De ambitie spatte van het papier. Met stevige economische hervormingsplannen en een open houding richting Europa koos je na het mislukte politieke avontuur met Wilders voor een andere koers. 'Een verademing' noemde ik al die plannen in het debat over de Regeringsverklaring. Ik kondigde toen al aan dat ik bij de uitvoering van al die hervormingen voor, naast en achter je zou staan om de vaart erin te houden.

Op de woningmarkt is het gelukt om tot een omvangrijk en belangrijk pakket van maatregelen te komen. Met het woonakkoord, waar ook D66 zijn handtekening onder heeft gezet, hebben we een einde gemaakt aan de jarenlange onzekerheid van mensen over hun huis. Daarmee creëerden we helderheid voor de toekomst. En natuurlijk zitten er moeilijke maatregelen in het akkoord, maar de politieke besluitvaardigheid heeft er voor gezorgd dat er op de woningmarkt zowaar weer wat lichtpuntjes lijken te ontstaan.

Maar wat is er sindsdien gebeurd, Mark? Wat is er terecht gekomen van al die andere mooie plannen? Waar is je brandende ambitie gebleven om Nederland vooruit te brengen, 'sterker uit de crisis' zoals jij dat zo graag noemt? Ik las vooral berichten over uitstel van plannen. Hervormingen op de arbeidsmarkt om de werkloosheid te bestrijden? Uitgesteld in het sociaal akkoord. Hervorming van onze provincies voor een efficiënter en effectiever openbaar bestuur? Uitgesteld. Fundamentele stappen naar meer duurzame energie? Ook het doel uit het regeerakkoord om in 2020 16% duurzame energie te gebruiken, is helaas uitgesteld.

Nee, blij word ik niet van al dit uitstel. Hoeveel pagina's van het regeerakkoord staan er eigenlijk nog overeind, welke plannen zijn niet uitgesteld? Boven alles vind ik het zorgelijk, Mark. Want wat vertel je al die mensen die in voortdurende onzekerheid leven? Houd ik mijn baan wel? Hoe voor- kom ik dat mijn bedrijf failliet gaat? Heb ik straks nog een pensioen? Krijgt mijn kind nog goed onderwijs? En wie zorgt er straks voor mij als ik het zelf allemaal niet meer kan?

Stuk voor stuk vragen die antwoorden verdienen. Nederlanders snakken naar duidelijkheid. Naar politici die een helder toekomstbeeld schetsen, besluiten nemen en daar dan ook aan vast houden. D66 geeft die duidelijkheid. Wij willen nu hervormingen doorvoeren, nu investeren in beter onderwijs, nu volop inzetten op duurzame energie, nu werk maken van een beter Europa.

Voor dat laatste Mark, raad ik je aan deze Democraat goed te lezen. Je weet dat volgend jaar mei de verkiezingen voor het Europees Parlement plaatsvinden. Waar jij en je kabinet gruwelen van Europese vergezichten en de stilstand bepleiten, is D66 er juist van overtuigd dat Europa veel beter kan. En veel beter moet. Europa is ontzettend belangrijk voor Nederland en de zwakke staat waarin de Europese Unie nu verkeert moeten we dan ook snel onder handen nemen. Als onze leden in het voorjaar van 2014 het verkiezingsprogramma hebben vastgesteld, kun je alle plannen van D66 voor Europa grondig bestuderen. Onze programmacommissie was echter zo vriendelijk je in deze Democraat alvast een inkijkje te geven. Verspreid door deze Democraat tref je verschillende kaders aan die aandacht besteden aan steeds een ander Europees thema.

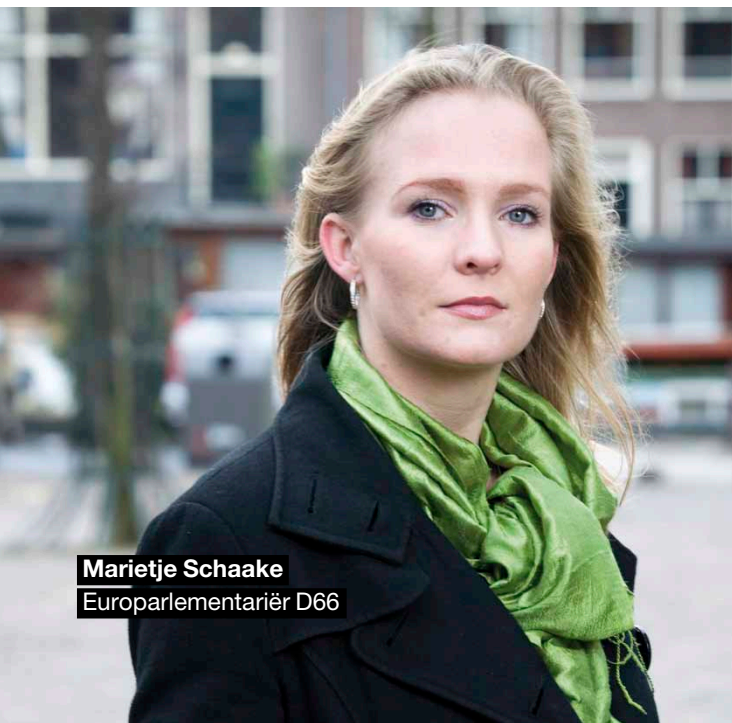
Beste Mark, laat je inspireren door de goede Europa-ideeën van D66. Ik wens je veel wijsheid en ambitie toe ■

**‘Laat je inspireren
door de goede
Europa-ideeën
van D66. Ik wens
je veel wijsheid
en ambitie toe.’**

Alexander

Het zijn belangrijke maanden in Europa. Eind juni hebben de Europese Commissie en de lidstaten overeenstemming bereikt over het Meerjarig Financieel Kader, de begroting van de Europese Unie (EU) voor de komende zeven jaar. Alle bestaande EU-programma's worden herzien en opnieuw ingericht voor de periode 2014 tot en met 2020. Met deze programma's moeten de komende jaren de doelstellingen van de Europa 2020-strategie in zicht komen, die van de EU een slimme, duurzame en inclusieve economie moeten maken. Op het gebied van onderwijs heeft de EU hoge ambities.

Onderwijs als motor van de Europese kenniseconomie



Marietje Schaake
Europarlementariër D66

In 2020 moet het aantal voortijdige schoolverlaters zijn teruggebracht tot minder dan tien procent van de 18- tot 24-jarigen. Tenminste veertig procent moet een einddiploma in het hoger onderwijs hebben. In het EU-budget is echter slechts een klein deel gereserveerd voor onderwijs. Waar moet dit geld de komende jaren aan besteed worden? Wat zouden de belangrijkste onderwijsprioriteiten voor Europa moeten zijn? Democraat vroeg het Neth-ER, de vertegenwoordiging van het Nederlandse onderwijsveld in Brussel, en de enige Nederlandse Europarlementariër in de onderwijscommissie van het Europees Parlement, D66'er Marietje Schaake.

Uitwisseling

Op basis van het subsidiariteitsbeginsel – dat stelt dat de EU alleen optreedt wanneer zij dit doeltreffender kan dan nationale of lokale overheden – is afgesproken dat onderwijs primair een nationale aangelegenheid is. De EU ondersteunt wel de samenwerking en uitwisseling tussen lidstaten, maar 'met volledige eerbiediging van de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud van het onderwijs en de opzet van het onderwijsstelsel.' Ook voor D66 is onderwijs altijd een nationaal beleidsterrein geweest, al pleit de partij er ook voor om de meerwaarde die intensievere Europese



‘Een belangrijke rol voor Europa is om de niveauverschillen in het onderwijs te verkleinen’

Tim Buiting
Charlotte Geerdink
Neth-ER

samenwerking kan bieden, goed te benutten. Deze meerwaarde vinden we vooral in onderlinge uitwisseling: van kennis, ervaring en *good practices*, maar ook uitwisseling van leerlingen, studenten en docenten.

‘De EU heeft geen exclusieve bevoegdheid op het terrein van onderwijs, maar een aanvullende bevoegdheid. Dit is ook wenselijk, aangezien elk onderwijssysteem vanuit een bepaalde historie en cultuur is ingericht.’ Charlotte Geerdink, een van de drie beleidsmedewerkers van Neth-ER, ziet echter wel de meerwaarde van Europese samenwerking. ‘Een belangrijke rol voor Europa is om de niveauverschillen in het onderwijs te verkleinen, waardoor de kwaliteit van onderwijs- en opleidingssystemen over heel Europa verbeterd wordt.’ Door het uitwisselen van goede praktijken kan ook het Nederlandse onderwijs profiteren van deze Europese samenwerking. ‘Een concreet voorbeeld is de wijze waarop in Finland docenten worden opgeleid. Finse docenten, of ze nu in het basisonderwijs werken of op de universiteit, zijn allen gelijkwaardig en hebben dezelfde opleiding achter de rug. Daardoor kan elke docent zowel in het basisonderwijs worden ingezet, als bijvoorbeeld op een hogeschool. Het Nederlandse onderwijs kan hier zeker van leren.’

Aan deze Europese samenwerking op het terrein van onderwijs wordt ook de komende zeven jaar slechts een fractie van het EU-budget besteed. Voor het nieuwe onderwijsprogramma Erasmus+ (zie kader) wordt waarschijnlijk zo’n 16 miljard euro gereserveerd. Een aanzienlijk bedrag, maar van de totale EU-begroting van bijna duizend miljard euro niet meer dan twee procent. D66 had dit graag anders gezien. Marietje Schaake: ‘Aan onderwijs wordt in Europa relatief weinig uitgegeven. Hoewel we ons zeer bewust zijn van de noodzaak om op de budgetten te letten, is het hoog tijd dat daar verandering in komt. Van het uitgeven van het grootste deel van het EU-budget aan landbouwsubsidies moeten we naar serieuze investeringen in de kenniseconomie. Het is niet langer te verantwoorden dat het grootste gedeelte van het EU-budget opgaat aan de verouderde landbouwsector, terwijl er nauwelijks geld beschikbaar is voor investeringen in ict, onderwijs en onderzoek, waarmee Europa klaargestoomd moet worden voor de toekomst. Alleen op die manier kan Europa de concurrentiestrijd aan met landen als China en India.’

Meer efficiëntie en impact

De huidige EU-onderwijsprogramma’s bieden een breed scala aan mogelijkheden, voor zowel individuele leerlingen, studenten en

docenten, als het verbeteren van beleid en bestuur in het onderwijs. 'De meerwaarde van de onderwijsprogramma's is dat iedereen er gebruik van kan maken,' legt Charlotte Geerdink uit. 'Van individuele stageplekken of uitwisselingen in het voortgezet onderwijs, tot het delen van innovatieprojecten in het beroepsonderwijs of ondersteuning voor pas afgestudeerden bij het vinden van een baan. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld het onderzoeksprogramma, dat vooral gericht is op excellentie.' In de uitvoering van de onderwijsprogramma's pleit D66 voor meer efficiëntie. 'Om met het beperkte budget dat voor onderwijs beschikbaar is zoveel mogelijk resultaat te boeken, is het zaak dat Europese onderwijsprogramma's zo efficiënt mogelijk ingericht worden,' stelt Marie-

'Het is de hoogste tijd dat de EU haar kenniseconomie serieus gaat nemen'

tje Schaake. 'In Erasmus+ gebeurt dit al voor een deel door alle bestaande Europese uitwisselingsprogramma's onder dezelfde paraplu samen te brengen. Zo kan de bureaucratische motor achter de programma's afgeslankt worden, waardoor uiteindelijk meer geld bij het daadwerkelijke onderwijs terechtkomt. Ook profiteren studenten wanneer ict en online platforms slim ingezet worden om aanmeldprocedures te vereenvoudigen en de enorme rompslomp met formulieren te verminderen.' Ook Neth-ER ziet de verbeteringen die Erasmus+ in dit kader zal bieden. Geerdink: 'Het nieuwe programma gaat meer met *lumpsums* werken, waardoor het niet nodig is om alle kosten van alle activiteiten met bonnetjes te verantwoorden.' Tim Buiting, ook beleidsmedewerker bij Neth-ER en tevens bestuurslid van D66-afdeling Brussel, onderstreept dat ook voor individuele leerlingen en studenten de administratieve druk verminderd zal worden. 'Al hebben die formulieren ook een functie, namelijk om meer informatie te verkrijgen over de leerervaringen van de student, en dus over de impact van zo'n uitwisseling. Daar moeten we dus nog een goede balans in vinden.' Met recht benadrukt Neth-ER het belang van het meten van de impact van de EU-programma's. Zeker in een tijd waarin collectieve uitgaven onder druk staan, is het belangrijk dat de resultaten van EU-investeringen zichtbaar worden gemaakt. Op het gebied van onderwijs is dit zeker mogelijk, denkt ook Charlotte Geerdink. 'Er studeren tienduizenden studenten en scholieren met een Comenius-, Leonardo- en Erasmus-beurs in het buitenland. Het is een feit dat zij

een nieuwe taal leren, interculturele vaardigheden opdoen en een stuk zelfstandiger worden. Dit vergroot uiteindelijk hun inzetbaarheid op de arbeidsmarkt. Helaas wordt maar weinig verteld over deze mooie dingen die je met EU-geld kunt doen.' Tim Buiting beaamt dit: '*Successes are national, failures are European*. Dat wordt helaas maar al te vaak zo gebracht door nationale politici. Inclusief onze eigen.'

Aansluiting op de arbeidsmarkt

Een belangrijk punt op de Europese onderwijsagenda voor de komende jaren is volgens Neth-ER de wederzijdse erkenning van onderwijssystemen en kwalificaties. Het blijkt echter lastig te zijn om de zo verschillende onderwijssystemen op elkaar af te stemmen. Ook is het niet eenvoudig om goede erkenningssystemen in te richten, die de kwalificaties, competenties en vaardigheden van leerlingen en studenten meten en vergelijken. Voor de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is het echter belangrijk dat bijvoorbeeld diploma's in de hele Europese Unie erkend worden, zeker in het licht van de hoog oplopende jeugdwerkloosheid. Marietje Schaake: 'De jeugdwerkloosheid is in eerste instantie een gevolg van de algemene economische ontwikkelingen in Europa en vereist daarom een oplossing voor de structurele problemen in de Europese economie en financiële sector. Maar daarnaast moeten de EU en de individuele lidstaten er alles aan doen om de kansen van jongeren op de arbeidsmarkt te verbeteren. Het kan niet zo zijn dat miljoenen jongeren werkloos thuis zitten, terwijl er alleen al in de ict-sector tot 2015 zo'n 900.000 onvervulde vacatures verwacht



In Europa beschermen we vrijheid, gelijkheid, diversiteit en democratie

Europa is een plek waar 28 landen zich verbonden hebben aan menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, mensenrechten. Een plek waar de doodstraf niet bestaat, waar rechtspraak onafhank-

lijk is en waar individuele vrijheden van iedereen beschermd worden. Een plek waar je niet alleen op het matje komt als je je niet houdt aan begrotingsafspraken, maar ook als je morrelt aan de persvrijheid of

rechten van vrouwen en homoseksuelen. Dat is de gedachte achter Europa, maar nog onvoldoende de werkelijkheid in Europa. In het Europa van D66 kan iedereen aanspraak maken op zijn of haar rech-

ten en heeft een Europese Commissaris de opdracht en instrumenten om te zorgen dat alle lidstaten deze rechten respecteren. D66 wil tevens dat de EU onze waarden ook buiten Europa uitdraagt.

worden.' In sommige sectoren is steeds meer sprake van een *mis-match* tussen afgestudeerden die door het onderwijs worden afgeleverd en werknemers die door het bedrijfsleven worden gevraagd. Charlotte Geerdink: 'Brainport Regio Eindhoven wordt steeds meer gedwongen om voor nieuwe werknemers ook buiten Europa te kijken, simpelweg omdat wij hier niet de mensen opleiden voor de banen die beschikbaar zijn. Een betere samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven is nodig. In Erasmus+ bestaan daarvoor straks de strategische partnerschappen, die juist ook samenwerking met actoren buiten het onderwijs stimuleren. Zo kunnen we bijvoorbeeld bekijken waar op korte termijn behoefte aan is binnen bepaalde sectoren en wat we moeten doen om binnen het beroeps-onderwijs meer mensen daarvoor klaar te stomen.' In dit kader zou het volgens Neth-ER ook goed zijn als we erin slagen om nationale en Europese prioriteiten beter aan elkaar te koppelen. 'Door EU-geld te gebruiken voor nationale prioriteiten, bijvoorbeeld het Nederlandse topsectorenbeleid, kun je een hefboomeffect creëren. Hiermee kan het bestede geld meer impact hebben. Het blijft echter lastig om met 28 lidstaten met elk eigen nationale prioriteiten goed aansluitende Europese prioriteiten te stellen.'

Toepassing van ict

Naast een efficiënte inrichting van de Europese onderwijsprogramma's en een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, is een beter gebruik van ict in het onderwijs een belangrijke prioriteit voor D66 voor de komende jaren. 'De EU zou een voortrekkersrol moeten spelen op het gebied van de toepassing van ict in het

onderwijs,' stelt Marietje Schaake. 'De stormachtige opkomst van zogenaamde *Massive Open Online Courses* (MOOC's) laat zien dat digitale onderwijsvormen enorme potentie hebben. Door als eerste een brede strategie op dit terrein te ontwikkelen kan de EU wereldwijd voorloper worden en de basis leggen voor de volgende generatie digitaal opgeleide Europeanen.' Schaake constateert echter dat veel Europese politici een meer conservatieve koers varen. 'Op het gebied van ict zijn veel van mijn Brusselse collega's huiverig om in te spelen op de laatste digitale ontwikkelingen. Helaas wordt het internet door velen van hen te snel gezien als een bron van risico en kwaad, niet als een kans. In plaats van te proberen het gebruik van internet aan banden te leggen, zou het Europees Parlement veel meer voorwaarden moeten scheppen voor online innovatie en bedrijvigheid, ook binnen het onderwijs.'

Ondanks de exclusieve nationale bevoegdheid staat, zeker voor D66, onderwijs ook de komende zeven jaar hoog op de Europese agenda. Om van de Europese Unie daadwerkelijk een slimme, duurzame en inclusieve economische grootmacht te maken zijn investeringen en hervormingen hard nodig. 'We kunnen niet op onze lauweren rusten,' concludeert Marietje Schaake. 'Door slimme partnerschappen tussen onderwijs en bedrijfsleven te promoten, door een betere inzet van ict en online platforms en door de kenniseconomie centraal te zetten in de strategieën voor economisch herstel, moet de EU er alles aan doen om mee te doen met de wereldtop in onderwijs en onderzoek. Het is de hoogste tijd dat de EU haar kenniseconomie serieus gaat nemen.' ■



► **Op 1 januari 2014 moet Erasmus+ van start gaan, het nieuwe programma voor onderwijs, jeugd en sport. In het programma worden het huidige Leven Lang Leren-programma (onderwijs) en het Youth in Action-programma (jeugd) samengevoegd.**

Erasmus+ krijgt waarschijnlijk een budget van 16 miljard euro en bestaat uit drie onderdelen: individuele leermobiliteit (van leerlingen, studenten, jongeren, docenten en jongerenwerkers), strategische partnerschappen en ondersteuning van beleids-hervormingen.

Gay Pride Boedapest

In de Hongaarse hoofdstad Boedapest vond op 6 juli van dit jaar de Gay Pride Parade plaats. Internationaal staan homorechten vaak onder druk en worden homo's het slachtoffer van geweld en discriminatie. 'D66 is al sinds de oprichting in 1966 een voorvechter van de vrijheden van het individu. Die vrijheden zijn helaas allerm minst een gegeven en het blijft dan ook hard nodig om voor die vrijheden te knokken. Zo zal D66 zich blijven inzetten voor homorechten: in Nederland, in Europa en in de rest van de wereld,' aldus D66 Tweede Kamerlid Vera Bergkamp.





In 2014 gaan de stembussen voor het Europees Parlement weer open. De afgelopen periode was D66 met drie Europarlementariërs goed vertegenwoordigd in de liberale Europese fractie. Tijd om de balans op te maken: hoe kijken Sophie, Gerben-Jan en Marietje terug op de afgelopen periode? En vooral: hoe zien zij de toekomst van Europa voor zich?

Werken aan een beter Europa

We kijken terug naar het begin van de afgelopen termijn. Met welke ambities vertrokken onze drie EP'ers naar Brussel? Op bestuurlijk en institutioneel niveau moet het radicaal anders en beter in Europa, aldus fractievoorzitter Sophie, die sinds 2004 zitting heeft in het Europees Parlement. Het aansturen op verandering op dit vlak vormt dan ook een van haar hoofdambities. 'Er is een ongeken- de turbulentie door onder meer de crisis. Op veel plekken heerst het beeld dat we 'even' door de crisis heen moeten komen en dan weer verder kunnen met *business as usual*. Maar het moet anders in Europa. De manier waarop Europa wordt *gerund*, is vastgelopen: deze manier van besturen is achterhaald en stamt feitelijk nog uit de jaren '50.' Dat bestuurlijke probleem is volgens Sophie de daadwerkelijke crisis in Europa. 'De echte crisis zit hem erin dat we geen antwoord op de economische problemen hadden. Daar zouden we nu dan ook naar moeten kijken: heb je de instituties en structuren om adequaat op een crisis te reageren en de vraagstukken van de 21e eeuw het hoofd te bieden.'

'De liberale ALDE-fractie vervult een sleutelrol in de politieke arena. Als 'Kingmaker' kunnen meerderheden gemaakt of gebroken worden'

Voor Gerben-Jan, door Sophie bestempeld als 'Mr. Geld en Groen', stond bij aanvang van deze zittingstermijn een heel andere ambitie op de voorgrond: verduurzaming. 'Ik wil verduurzaming nog veel sterker verankeren in beleid. Op alle gebieden, zoals klimaat, natuur, grondstoffen, worden de grenzen bereikt. We kunnen in Europa en in de rest van de wereld, met de groeiende bevolking, dan ook alleen maar dit welvaartsniveau vasthouden als we radicaal verduurzamen.' Daarbij legt Gerben-Jan een sterke focus op het verbinden van economische doelstellingen en ambities op het gebied van duurzaamheid. 'Mijn doel is om die radicale verduurzaming ook in de economische sector door te laten dringen. Het gaat weliswaar langzaam, maar het dringt steeds meer door. Het bedrijf van morgen is óf duurzaam óf het bestaat simpelweg niet meer. Verduurzaming is dus niets minder dan economisch overleven.'

Marietje werkt aan de vertaling van de revolutionaire impact die de techniek heeft op de levens van mensen in relevant beleid. 'De strijd voor vrijheid en mensenrechten heeft steeds vaker een technologische component. De voorbeelden zijn legio, van de Arabische opstanden en de rol van mobiele telefoons en de beschikbaarheid van informatie tot de risico's van *massa surveillance* en cyberoorlog.' De impact van techniek is nog niet voldoende terug te zien in beleid, stelt Marietje, zeker niet op Europees niveau. Daar zou verandering in moeten komen. 'De EU zou wereldleider moeten zijn als het gaat om het beschermen en uitdragen van digitale vrijheden van mensen over de hele wereld.'

Een ander groot thema, aangekaart door Sophie, is 'Europa als waardengemeenschap'. 'Daarmee doel ik op afspraken binnen Europa over waarden en grondrechten. Deze zijn lastig te handhaven en bestaan vooral op papier. D66 bepleit bindende regels voor de grondrechten, en ingrijpen door Europa als een land de grondrechten schendt. Europa als unie impliceert een gemeenschap van Europeanen, niet alleen van landen. We hebben binnen Europa gedeelde belangen, maar ook gedeelde waarden. Kwesties als vrijheid van meningsuiting, godsdienstvrijheid, LHBTI-rechten en medisch-ethische vraagstukken zijn niet nationaal maar fundamenteel.'

Het is belangrijk om ons ervan bewust te zijn dat uitdagingen zich steeds meer op mondiaal niveau manifesteren, zo stellen de drie D66'ers. 'Zo- als een voormalige Chinese president al zei: de 21e eeuw wordt niet van de landen maar van de continenten. Zo zie ik het ook heel sterk,' aldus Gerben-Jan. 'Niet alleen landen als Nederland, Luxemburg en Malta maar ook landen als Frankrijk, Engeland en Duitsland zijn eigenlijk maar hele kleine spelers op het wereldtoneel. Die doen



er internationaal niet meer toe. Je zag dat heel duidelijk bij de klimaatconferentie in Kopenhagen waar 28 dwergjes naartoe gingen – 27 Europese landen en de Europese Commissie – die elk dachten te kunnen onderhandelen met reuzen als de Verenigde Staten, China en Brazilië. Je bereikt dan niets, terwijl je, als je als 28 dwergen op elkaar gaat staan, wel een reus kunt zijn.’ Ook Sophie benadrukt het belang van een sterk Europa. ‘Om de belangen van onze burgers te (blijven) behartigen in de wereld van vandaag hebben we een sterk Europa nodig. Daarvoor moeten er echter wel dingen veranderen. Dit Europa is niet het Europa wat ik als D66’er wens: het is zwak, ondemocratisch en ontransparant.’ Marietje voegt hieraan toe: ‘In een snel veranderende wereld is een verenigd en democratisch Europa essentieel voor het behoud van fundamentele vrijheden en een hoge kwaliteit van leven. We moeten nu doorpakken en de EU moderniseren om zo het vertrouwen van mensen terug te winnen!’

We hebben uitgebreid gesproken over jullie persoonlijke ambities. Maar wat waren de ambities van de fractie vier jaar geleden? Marietje: ‘Vier jaar geleden hebben we bij het aantreden van de fractie in de huidige samenstelling besloten om sterk in te zetten op de typische D66-onderwerpen, zoals fundamentele vrijheden, duurzaamheid, de positie van Europa in de wereld, economische betrekkingen en internationale handel. Op die manier werken we allemaal vanuit onze eigen disciplines aan een beter Europa.’ Wat daarbij zeker geholpen heeft zijn de portefeuilles die aan ‘onze’ Europarlementariërs zijn toebedeeld. Sophie: ‘We hebben de afgelopen periode een mooi pakket aan portefeuilles bewerkstelligd waarbinnen onderwerpen als duurzaamheid, democratie, de positie van Europa, economische zaken en grondrechten vielen. We hebben met onze kleine delegatie toch veel invloed in het Parlement.’

Een goede combinatie van portefeuilles en een sterke D66-lijn, dat klinkt uiteraard zeer positief. In hoeverre pasten alle individuele ambities binnen die van de fractie? Hoe verliep de samenwerking binnen de ALDE-fractie en tussen de Europese en Tweede Kamerfractie? Sinds 2009 staat Guy Verhofstadt, voormalig premier van België, aan het roer van de ALDE-fractie. De D66’ers zijn te spreken over zijn voorzitterschap. Sophie: ‘D66 is heel blij met een fractieleider als Guy Verhofstadt; we hebben met hem een voorzitter waarmee we op één lijn zitten en onze D66-punten kunnen verwezenlijken. Hij heeft een uitgesproken visie, lef en geeft graag een stevige impuls aan het debat over Europa.’ Marietje voegt hieraan toe: ‘Guy Verhofstadt heeft ambitie en ideeën. Hij heeft ervoor gezorgd dat wij liberalen de afgelopen jaren strategisch onze positie hebben gebruikt.’ De liberale fractie vervult een sleutel-



Sophie in 't Veld

Sinds 2004 is Sophie in 't Veld (1963) fractievoorzitter in het Europees Parlement. Ze heeft de discussie rond Europa zien oplaaien en benut de kansen die de huidige crisis biedt om Europa opnieuw vorm te geven. Op diverse beleidsterreinen, waaronder economische zaken en burgerlijke vrijheden, werkt Sophie aan een democratisch, transparant en slagvaardig Europa. Sophie strijdt voor openbaarheid van bestuur. Ze werd onder meer uitgeroepen tot Liberaal van het Jaar, won de Winston Award voor privacybeschermers en werd gelauwerd door de wereldorganisatie van Humanisten.



@sophieintveld

www.sophieintveld.eu

rol in de politieke arena. Als ‘Kingmaker’ kunnen meerderheden gemaakt of gebroken worden. Omdat er in het Europees Parlement wordt gewerkt in brede politieke families, valt er -in tegenstelling tot de Tweede Kamer- geen 100 procent fractiediscipline af te dwingen. Tijdens de afgelopen zittingsperiode zijn de 85 liberalen, afkomstig uit 19 verschillende lidstaten, het in 89 procent van de gevallen volledig met elkaar eens geweest.

‘Grondrechten moeten net zo afdwingbaar worden als begrotingsdiscipline’

D66 kan zich goed vinden in de ALDE-koers, in 97 procent van de stemmingen komt deze overeen met de D66-lijn. Ook de samenwerking binnen D66 loopt goed, zo haalt Sophie aan. ‘De samenwerking tussen Brussel en Den Haag is van groot belang voor een eenduidig D66-profiel. Zo kunnen we op hetzelfde moment een vuist vormen en zowel op nationaal als Europees niveau van ons laten horen.’ Een concreet voorbeeld is de hoorzitting met Eurogroepvoorzitter Jeroen Dijsselbloem in de commissie Economische Zaken van het Europees Parlement. ‘Dan gaat er zeker een belletje naar Den Haag om te overleggen hoe we hem aan de tand kunnen voelen,’ lacht Sophie.

Van ambities naar resultaten: welke successen hebben jullie de afgelopen periode weten te realiseren? Gerben-Jan werkt hard om de mondiale grondstoffenschaarste hoog op de politieke agenda te krijgen. Wat hij ook naar voren brengt, is de Europese wetgeving die het gebruik van illegaal gekapt hout strafbaar maakt. ‘Door mijn amendementen hebben we bereikt dat de Officier van Justitie via een systeem van ketenaansprakelijkheid kan traceren waar gebruikt hout vandaan komt, zodat door heel Europa strafrechtelijke vervolging mogelijk wordt.’ En dat is niet het enige succes. ‘Een ander voorbeeld waar ik trots op ben is dat het door mijn toedoen verplicht is om op de etiketten van voedingsmiddelen op te nemen welke plantaardige oliën gebruikt zijn. Hierdoor wordt ook duidelijk in welke voedingsmiddelen bijvoorbeeld palmolie gebruikt is, een olie-soort die heel vaak op niet duurzame wijze wordt geproduceerd. De consument krijgt hiermee het inzicht of een product duurzaam is of niet. Verder heb ik me er als lid van de Begrotings- en Begrotingscontrolecommissie hard voor gemaakt om de begroting van het parlement zelf te bevriezen en dat is samen met de sociaaldemocraten gelukt. Ik vind het een heel slecht signaal als we, in tijden van crisis, de begroting van het EP vrolijk door zouden laten groeien.’

Sophie speelt binnen het Europees Parlement een hoofdrol op het gebied van privacybescherming. 'Het agenderen van de bescherming van persoonsgegevens was een heel wezenlijk punt, dat verbonden is met belangrijke onderwerpen als de vrijheid van meningsuiting en individuele vrijheden.' Een ander onderwerp dat veel in de *spotlights* heeft gestaan is uiteraard de rol van banken binnen Europa, een van de grootste *issues* met betrekking tot de economische crisis. 'Op het vlak van economische zaken hebben we samen met de ALDE-fractie en in nauwe samenwerking met Wouter Koolmees in Den Haag aangestuurd op bindende regels in de eurozone en stevig banktoezicht,' aldus Sophie. Ze werkte tevens mee aan zaken als grensoverschrijdende bankoverschrijvingen en elektronisch betalen en maakte zich hard voor openbaarheid van bestuur in Europa, via verschillende Eurowob-procedures en rechtszaken.

Ook Marietje zette een aantal onderwerpen op de kaart, zoals de omwentelingen in de Arabische wereld. 'De EU moet een wereldspeler worden, te beginnen bij onze buurlanden. We kunnen veel meer bereiken door ervoor te zorgen dat handelsbetrekkingen en mensenrechten elkaar versterken. Ook is er een strategie aangenomen waar-toe ik het initiatief genomen heb die schetst hoe technologie in het EU-buitenland- en veiligheidsbeleid voor meer vrijheid voor mensen moet zorgen. Het gaat over onderwerpen als *cybersecurity* en welke exportcontroles er zouden moeten zijn. Of hoe je met behulp van technologie meer transparantie tegenover corruptie kunt zetten of tegenover gestolen verkiezingen. Ook gaat het om de vraag hoe je mensen beter toegang kunt verschaffen tot kennis en hoe je onderwijs kunt faciliteren door ontwikkelingsbeleid.' Tevens noemt Marietje het Handels- en Investeringsakkoord tussen de EU en de VS, waarvoor zij binnen de liberale fractie woordvoerder is. 'Dit is een van de grootste dossiers die momenteel speelt, een breed akkoord zou structureel vier miljard euro opleveren voor de Nederlandse economie. Ik zie het als een hele mooie kans dat ik dat voor de fractie mag doen en dat ik op deze manier vanuit mijn D66-overtuiging dit dossier kritisch kan bijsturen. Ook dat is essentieel, we moeten zorgen dat fundamentele vrijheden, maar ook hoge milieu-standaarden niet worden weg onderhandeld.'

Wat willen jullie nog bereiken – voor Europa en persoonlijk? Economie, Europa als waarden-gemeenschap, openbaarheid van bestuur – ook binnen de persoonlijke doelstellingen van Sophie spelen deze onderwerpen een grote rol. 'Gezamenlijk moeten we de economie weer op de rails krijgen en de interne markt versterken. Ook moeten de grenzen binnen Europa verder verdwijnen.' Ook Europa als 'waarden-gemeenschap' is



Gerben-Jan Gerbrandy

Sinds juli 2009 zet Gerben-Jan Gerbrandy (1967) zich in het Europees Parlement in voor de transitie naar een duurzame economie. Daarin ziet de liberale woordvoerder van zowel *Resource Efficiency* als Biodiversiteit economische noodzaak én kansen. Zijn inspanningen zijn niet onopgemerkt, zo plaatste dagblad Trouw hem uit het niets op de 27e plek in de Duurzame 100. Ook werkt Gerben-Jan, de man van het Groen en Geld, aan de modernisering van de Europese begroting.



@gerbrandy

www.gerbrandy.eu

belangrijk voor haar. 'Dat is de echte lakmoesproef met betrekking tot hoe goed het gaat in Europa. Grondrechten moeten net zo afdwingbaar worden als begrotingsdiscipline,' aldus Sophie, die ook inzet op een sociaal Europa. 'Denk dan bijvoorbeeld aan werknemersrechten. Zoals we gaan naar één interne markt, zo moeten we ook naar één interne arbeidsmarkt. Wat we nu zien als arbeidsmigratie wordt arbeidsmobiliteit. Daarbij moeten we veel verbeteren als het gaat om het handhaven van de rechten en plichten binnen de arbeidssector. Er zijn nu veel problemen binnen onder meer de transport- en bouwsector zoals uitbuiting door Nederlandse werkgevers.' Ook de eerder benoemde institutionele verandering binnen Europa kan rekenen op de aandacht van Sophie. 'Er moet binnen Europa meer controle komen op de macht. Wat we nodig hebben is een sterk parlementair en transparant Europa, waarbij meer democratische controle is door een grotere rol van het parlement.' In lijn met democratische controle zou er volgens Sophie een directere band moeten komen tussen de verkiezingen en de samenstelling van de Europese Commissie. 'Openbaarheid van bestuur is een absolute randvoorwaarde voor een politieke unie en controle op de macht vereist kennis van wat er gebeurt. Er bestaat op dit moment wel een soort Wob (Wet openbaarheid bestuur) binnen Europa, maar deze vereist een te lange adem en wordt weinig gebruikt. De overheid wil alles weten van haar burgers, terwijl Europeanen zelf steeds minder weten van wat de overheid doet. D66 wil het omgekeerde. De overheid is er voor de burger in plaats van *vice versa*.'

'Het bedrijf van morgen is óf duurzaam óf het bestaat simpelweg niet meer. Verduurzaming is niets minder dan economisch overleven'

Voor Gerben-Jan blijft de koppeling van economie en duurzaamheid een hoofdpunt. 'Mijn belangrijkste doel voor Europa is, zoals gezegd, de economische verankering van duurzaamheid. Daarnaast vind ik het heel belangrijk dat ook Europa zich gaat inzetten voor een wereldwijde *governance* van grondstoffen, al was het alleen maar omdat ik wil zien te voorkomen dat we letterlijk oorlog gaan voeren over de schaarse grondstoffen. Vaak wordt onderschat hoe sterk grondstoffen het geopolitieke speelveld bepalen. Europa is nog niet eens begonnen met het ontwikkelen van een goede strategie op het gebied van grondstoffen, terwijl een land als China vrijwel zijn hele buitenlandse beleid hierop baseert. Ook energie is

een ontzettend belangrijk aandachtspunt. De fossiele energiebronnen raken hoe dan ook uitgeput terwijl olie en gas niet alleen van belang zijn als brandstof, maar ook als grondstof voor de chemische industrie. We moeten daarom nu gaan inzetten op het gebruik van bijvoorbeeld biomassa als grondstof voor de chemische industrie, iets waar de Landbouwuniversiteit in Wageningen al een tijd mee bezig is.'

Daarbij is het van belang, zo stelt Gerben-Jan, dat er meer naar de lange termijn gekeken wordt, met name ook binnen de lidstaten zelf. 'Een van mijn grootste zorgen is de beperkte tijdschijf van de landelijke politiek. Niet alleen in Nederland, waarbij de kabinetten de laatste tijd om de twee jaar wisselen, maar ook in andere landen zoals de Verenigde Staten. Politici moeten in die korte periode proberen om zichzelf met *quick wins* op de kaart te zetten, waarbij er vrijwel geen oog meer is voor de langere termijn. Terwijl we alleen maar kunnen overleven door naar die lange termijn te kijken en ons handelen daarop moeten afstemmen. Dat betekent dat we op een andere manier moeten gaan kijken naar bijvoorbeeld het stimuleren van economische activiteiten. We moeten de focus verleggen van het stimuleren van milieuvriendelijke activiteiten naar het stimuleren van verduurzaming van de economie.'

Ook Marietje zit vol ambitie, iets wat zij geregeld mist in het Europees buitenlandbeleid. 'Europa moet met ambitie op het wereldtoneel spelen en dat doen we nu zeker niet. Door de crisis zijn we heel erg naar binnen gericht, we staan met de rug naar de rest van de wereld. Dat is een historische fout en we moeten er heel erg hard aan blijven trekken om onze belangen, maar zeker ook onze waarden, in landen die in onze achtertuin liggen over het voetlicht te brengen. Dat betekent dat we onze krachten moeten bundelen en mensen hun ego's opzij moeten zetten.' Als de EU niet gemeenschappelijk sterk staat, heeft dat negatieve gevolgen, stelt Marietje. 'Europa heeft momenteel niet meer de slagkracht om iets te betekenen op het gebied van defensie, bij een relatief kleine missie als die in Libië hadden we bijvoorbeeld Amerikaans materieel nodig. Dat komt ook doordat er zoveel aarzeling is om met elkaar samen te werken.' Een ander belangrijk aandachtspunt voor Marietje is het eerder genoemde handelsakkoord tussen de EU en de VS. 'Ik wil dat de belangen van EU-burgers daarbij voorop staan. Het is belangrijk dat de Commissie goed onderhandelt en dat er geen fundamentele waarden of milieubescherming overboord gezet worden, terwijl er wel economische groei en banen bijkomen zonder dat de overheid hoeft te investeren. Als we voor de komende generatie een slim, concurrerend en vrij continent willen zijn, moeten we nu barrières wegnemen en als wereldspeler gaan opereren ten opzichte van



foto Jikke de Gruijter

Marietje Schaake

Marietje Schaake (1978) zet zich in voor een sterk, democratisch Europa als wereldspeler en werd door de Wall Street Journal uitgeroepen tot Europe's Most Wired Politician. Ze initieerde de eerste Digitale vrijheidsstrategie voor het Europees buitenlandbeleid die werd aangenomen door het Europees Parlement. Ze houdt zich actief bezig met mensenrechten in Noord-Afrika en het Midden-Oosten, ook is zij woordvoerder namens de liberale fractie op het grootste handelsdossier van dit moment: het Handels- en Investeringsakkoord tussen de EU en de VS.



@marietjeschaake

www.marietjeschaake.eu

China, de VS en andere opkomende machten. Het moet een verdrag voor en door mensen worden. Betrokkenheid vereist transparantie.'

'Alleen als thuis alles op orde is kun je meedoen als wereldspeler, alleen dan ben je geloofwaardig'

Welke stip zie je op de horizon voor Europa?

Moderniseren en democratiseren staan bij de drie Europarlementariërs hoog op de agenda. 'Alleen als thuis alles op orde is kun je meedoen als wereldspeler. Alleen dan ben je geloofwaardig,' aldus Marietje. In de commissie Binnenlandse Zaken werkt Sophie aan hardere eisen voor de naleving van Europese grondrechten. 'Als lidstaten de grondrechten aan hun laars lappen, zoals bijvoorbeeld Hongarije, kijkt de Commissie de andere kant op. Zo verzaakt ze haar taak als hoedster van de verdragen. Het moet helder zijn dat binnen de Europese Unie niet alleen de marktregels maar ook grondrechten afdwingbaar zijn. Dat is de belangrijke stap die we moeten zetten in de ontwikkeling van een echte waardengemeenschap en de totstandkoming van een politieke unie.'

Marietje stipt de manier waarop Nederland naar Europa kijkt aan. Deze moet veranderen, vindt ze. 'In Nederland is de discussie in feite omgedraaid: daar gaat het om de rol van Europa in Nederland – al zou het een vreemde entiteit zijn – terwijl het eigenlijk zou moeten gaan om de rol die Nederland in Europa zou kunnen spelen, met alle ambities die daarbij horen. Nederland zou zich bezig moeten houden met de vraag hoe we Europa mede vorm willen geven en hoe beslissingen in de EU democratisch worden gecontroleerd. Daar spelen nationale politici ook een essentiële rol in. De EU moet natuurlijk resultaten leveren. Een verdeeld Europa is een zwak Europa in de wereld.'

De visie dat de kracht van Europa in de gezamenlijkheid ligt en dat we als gemeenschap betere kansen hebben in de wereld dan afzonderlijk, wordt door de Europarlementariërs onderschreven. Sophie: 'We kunnen 500 miljoen Europeanen deze kwaliteit van leven alleen bieden met een sterk Europa, dat ook een sterkere democratische legitimiteit heeft.' Daarbij spelen twee internationale ontwikkelingen een belangrijke rol volgens de fractievoorzitter. Enerzijds de geopolitieke veranderingen in de wereld, anderzijds de ICT-revolutie. 'De geopolitiek is radicaal aan het veranderen. De westerse hegemonie is over. China, India, Brazilië en Afrika zijn in opkomst,

zij zijn politieke spelers geworden. De VS hebben nu bijvoorbeeld steeds meer belangstelling voor samenwerking met China,' zegt Marietje. 'De positie van Europa verandert. Europa krimpt en vergrijsst. Zo was 60 jaar geleden 20 procent van de wereldbevolking Europees. Nu is dat nog maar 7 procent. Kortom, we worden kleiner en de machtscentra verschuiven. Daar moeten we op voorbereid zijn,' voegt Sophie toe. Ook Gerben-Jan benadrukt deze veranderende positie van Europa. 'De ontwikkeling van de internationale markten zoals Brazilië en India gaat razendsnel, Europa blijft daarbij achter. Dat is niet erg zolang je zelf maar blijft ontwikkelen en innoveren en zolang je maar blijft nadenken waar je op de langere termijn wilt staan. Stilstand is in die zin achteruitgang.'

De tweede door Sophie genoemde ontwikkeling, de ICT-revolutie, speelt volgens haar een belangrijke rol als het gaat om de relatie burger-politiek. 'De ICT-revolutie heeft misschien nog wel grotere impact dan de industriële revolutie. Techniek verandert de manier waarop de maatschappij is ingericht ingrijpend. Er is onder andere meer rechtstreekse toegang tot informatie en daarmee in potentie ook meer rechtstreekse macht en invloed. Een goed voorbeeld is het ACTA-verdrag: naar aanleiding van de acties op internet is dit voorstel van tafel geveegd. Technologie biedt dus de mogelijkheid voor een meer rechtstreekse rol van burgers,' aldus Sophie.

Marietje: 'Er liggen zoveel kansen om Europa opener en transparanter te maken met behulp van nieuwe technologieën. Open data, maar ook het betrekken van mensen bij het opstellen van wetgeving moeten zorgen voor bestuurlijke vernieuwing, transparantie en democratisering. Dat kan alleen als er een open internet is en digitale vrijheden beschermd worden. Daarvoor hebben we slim en ambitieus beleid nodig.'



**'Darwin
toonde al aan
dat winnaars
degenen
zijn die zich
het beste
aanpassen
aan de
nieuwe tijd'**

Er is sprake van een spanningsveld. Enerzijds is er een toenemende internationalisering gaande, tegelijkertijd groeit de behoefte van mensen om zaken juist dicht bij huis te regelen. Sophie: 'Ik zie op sommige terreinen de integratie steeds verder gaan. Kijk bijvoorbeeld naar de nationale competentie voor wat betreft het toezicht op banken. Die banken doen en denken niet nationaal, een lokale Rabobank investeert immers over de hele wereld. Toezicht op die banken is dus niet mogelijk zonder een Europese aanpak. Daarentegen zie je ook een lokalisering. Mensen willen meer grip houden op hun eigen leven en dat vraagt om een lokale aanpak,' aldus Sophie. Ze wordt aangevuld door Gerben-Jan: 'Dat is de spagaat waar de nationale politiek mee te maken heeft: enerzijds ziet deze meer bevoegdheden naar Europa gaan, anderzijds naar het lokale niveau.' Sophie stelt dat deze lokalisering en de behoefte om zaken juist binnen de eigen grenzen te bekijken een behoudendheid veroorzaakt die het risico van stilstand met zich meebrengt. 'Er ontstaat een cultuur van zwelgen in nostalgie, een hang naar een idyllisch verleden, een idyllisch verleden dat er nooit was! We doen de boerenbonte gordijnen dicht en pretenderen dat we met de oude instrumenten verder kunnen. Het is een collectieve *mindset*, die gekoppeld is aan angst voor het heden en de toekomst. Ik snap die angst overigens wel: verandering brengt onzekerheid met zich mee. We kunnen in deze situatie twee dingen doen. Of we sluiten uit angst voor de veranderingen in de wereld onze ogen, of we springen in het diepe en maken Europa sterk. Het eerste zal onherroepelijk tot verlies gaan leiden en ik bepleit dan ook met klem de tweede optie. Dat is zonder enige twijfel de D66-lijn. Daarmee zijn we op dit moment de enige partij die dat durft te zeggen. Ik verwijs daarbij graag naar Darwin. Die toonde al aan dat winnaars degenen zijn die zich het beste aanpassen aan de nieuwe tijd.' ■

Europa geeft ons een stem in de wereld

Een verdeeld Europa kan in de 21e eeuw geen vuist maken tussen machtsblokken als de Verenigde Staten en China. We hebben simpelweg geen invloed als 28 economieën en 28 regeringen gecontroleerd door 28 parlementen voor eigen glorie gaan. Elk alleen zijn we gewoonweg te klein en dat geldt zeker voor een klein land als Nederland. De 21e eeuw vraagt om meer en betere Europese samenwerking,

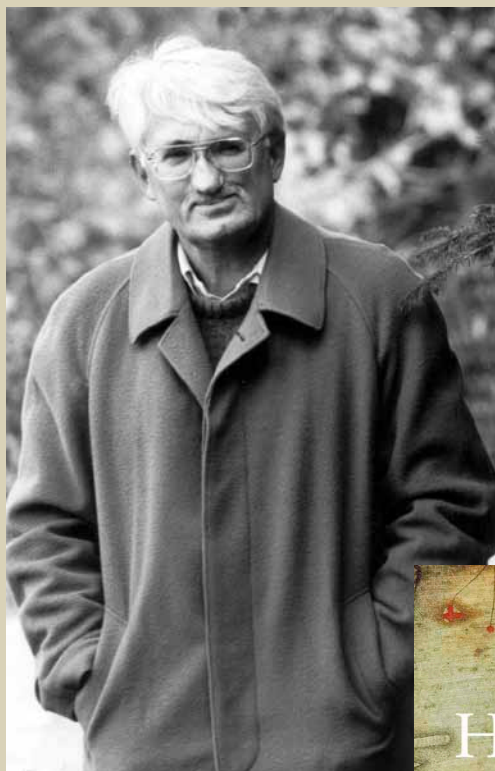
breed gedragen door 500 miljoen Europeanen. Dit is in direct belang van elke Nederlander. Nam Nederland vroeger zelfstandig deel aan belangrijke internationale overleggen, tegenwoordig wordt Nederland vaak niet eens meer uitgenodigd. Zo maakt de G20 afspraken die ons allemaal direct raken, over belastingen, over werkgelegenheid, zonder dat wij een stem aan de tafel hebben. De keuze is sim-

pel: samen gehoord worden of niet gehoord worden. Deze stem in de wereld kent vele gezichten. Meer gezamenlijk buitenlands beleid en op meer plaatsen in de wereld vertegenwoordiging met EU-ambassades. Veel invloedrijker door het bundelen van onze krachten. Met ruimte voor een Nederlands aanspreekpunt voor mensen en bedrijven. Een gezamenlijke agenda voor het snel ontwikkelende Afrika

en het turbulente Midden-Oosten. Voor handel, asiel en migratie, ontwapening en defensie. Afgestemde en zelfs gebundelde ontwikkelings-samenwerking met veel minder bureaucratie. Eén vertegenwoordiging van de EU in de Veiligheidsraad, WHO en Wereldbank. Als één blok strijden voor het beschermen van de rechten, vrijheden en privacy van mensen in Europa en van mensen wereldwijd.

Een toekomst voor Europa

Op 9 november ontvangt Jürgen Habermas de Erasmusprijs uit handen van koning Willem-Alexander. Ter gelegenheid van deze gebeurtenis verschijnt een nieuwe bundel essays van deze invloedrijke Duitse filosoof. In *Een toekomst voor Europa* zijn teksten verzameld die eerder gepubliceerd zijn in Duitstalige kranten en tijdschriften. We zien Habermas daarbij vooral aan het werk als betrokken intellectueel, schrijvend voor een breed publiek. De bundel bevat tevens een inleiding op Habermas's werk, geschreven door Paul Schnabel.

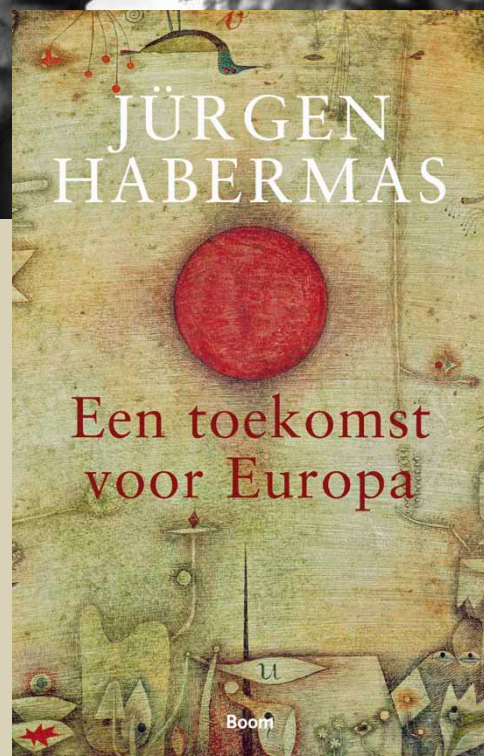


Een toekomst voor Europa

Jürgen
Habermas

Uitgeverij Boom
Paperback, 150 blz.
ISBN 978 94 610 5985 7

€ 17,50



D66'ers in Europa

**‘Duitse politici willen graag
meer macht afstaan aan Europa’**



Pieter van Midwoud (32)

woonplaats
Freiburg, Duitsland
beroep/werk
**directeur bij de Gold
Standard Foundation**

burgerlijke stand
**vriendin,
geen kinderen**

‘Ik voel me helemaal Europeaan, het liefst zou ik een Europees paspoort willen hebben,’ zegt Pieter van Midwoud, inmiddels bijna zes jaar woonachtig in Freiburg, gelegen in het zuiden van Duitsland dichtbij de grens met Zwitserland. Na zijn studie bos- en natuurbeheer heeft hij in 2007 samen met een Duitse vriend in Freiburg een bedrijf gestart. Samen hebben ze een kwaliteitsstandaard ontwikkeld om de CO2-reductie te meten die door bossen wordt gerealiseerd. ‘Met ons label voor bijvoorbeeld duurzame bebossingsprojecten hebben we inmiddels al 30 tot 50 projecten in vooral ontwikkelingslanden lopen,’ licht Pieter toe.

Europese verkiezingen zijn nog geen onderwerp in de media, want in de Duitse politiek draait op dit moment alles om de parlementaire verkiezingen die in september dit jaar plaatsvinden. Pieter constateert dat men in Duitsland in de regel heel erg in het Europese model gelooft en politici – met bondskanselier Angela Merkel en minister van Financiën Wolfgang Schäuble voorop – graag meer macht aan Europa willen afstaan. Het gaat economisch goed in Duitsland, dus angst voor machtsverlies bestaat nauwelijks. Daarnaast wil men ook voorkomen dat Duitsland als oppermachtig land te boek staat. Pieter merkt nog een ander verschil met Nederland op: in Duitsland is in grotere mate sprake van verantwoordelijk burgerschap. ‘Ik bedoel daarmee dat men met elkaar verantwoordelijkheid neemt zodat dingen goed lopen. Bovendien durft men elkaar ook aan te spreken op zaken die niet door de beugel kunnen.’

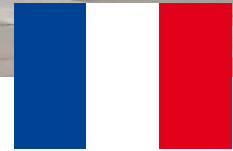
Ook Pieter gelooft, net als de Duitsers, in het Europese model. ‘Dankzij ‘Europa’ kon ik mij heel makkelijk vestigen in Duitsland,’ vertelt Pieter. Er blijft natuurlijk echter altijd wat te wensen over. ‘Het duurzame Europa,’ zo kort en krachtig formuleert Pieter zijn verwachtingen voor de Europese verkiezingen. ‘Een duurzaam grondstoffenbeleid is absoluut noodzakelijk om de volgende grote crisis – die gaat ontstaan door schaarste aan water, mineralen, olie en gas – af te wentelen.’ Volgens Pieter is dit een dubbele investering: naast dat we er zelf profijt van hebben, kunnen we de kennis ook ‘verkoop’ aan landen die zich op een later moment met duurzaamheid gaan bezig houden.

‘Voor veranderingen hebben Franse politici veel geduld nodig’

‘In Frankrijk is duurzaamheid leidend bij het beleid voor infrastructuur,’ stelt Raymond van Doorn die sinds één jaar bij het Franse ministerie van Milieu werkt. Daar is hij verantwoordelijk voor de financiering van infrastructuurprojecten met EU-gelden. Raymond werkt in het kader van een uitwisseling in totaal twee jaar in Frankrijk. Tegelijkertijd is een Franse ambtenaar bezig bij het Nederlandse ministerie van Infrastructuur en Milieu. ‘Doel van deze uitwisseling is om kennis uit te wisselen en de samenwerking tussen Nederland en Frankrijk te verbeteren zodat we in Brussel beter samen kunnen onderhandelen,’ stelt hij.

Verschilt de Nederlandse visie op de crisis van de Franse – waar men geld wil uitgeven om banen te creëren? ‘President Hollande bezuinigt meer dan zijn voorganger Sarkozy, bijvoorbeeld op de publieke uitgaven,’ aldus Raymond. Ondanks de terughoudendheid richting Brussel die Hollande aan de dag legt, wil hij wel degelijk het begrotingstekort terugdringen. ‘Alleen gaan veranderingen in Frankrijk heel langzaam, het is gewoon een groot land waarin de regionale en departementale bestuurslagen ook gekend moeten worden, vandaar dat politici veel meer geduld moeten hebben dan in Nederland, legt Raymond uit.

De onvrede onder de Franse bevolking over de gevolgen van de economische crisis groeit echter.



Raymond van Doorn
(43)

woonplaats
Parijs, Frankrijk

beroep/werk
ambtenaar bij het Franse ministerie van Milieu, Duurzame Ontwikkeling en Energie

burgerlijke stand
getrouwd, geen kinderen

Geen wonder dat de Europese verkiezingen nog geen onderwerp in de media zijn. Die media richten zich vooral op de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2014. Verwacht wordt dat de regering van Hollande wordt afgestraft en het Front National een grote verkiezingswinst boekt. ‘Mensen kiezen uit onvrede meer extreme partijen, vandaar dat ik hoop dat D66 haar pro-Europese koers blijft vasthouden. Om uit deze crisis te komen, ben je afhankelijk van andere Europese landen, om verschillende zaken gezamenlijk en daadkrachtig te regelen.’ Raymond voegt daaraan toe: ‘Beroepsmatig is mijn wens dat men makkelijker door Europa kan reizen. Nu kunnen bijvoorbeeld Franse hogesnelheidstreinen niet gemakkelijk naar Spanje rijden, simpelweg omdat de sporen niet op elkaar aansluiten. En het rijden met een elektrische auto wordt belemmerd door de vraag of er een Duitse of Franse stekker moet komen om op te laden.’

Sietske de Groot
(43)



woonplaats
London, Verenigd Koninkrijk

beroep/werk
adviseur MKB voor een nationale handelsorganisatie

burgerlijke stand
samenwonend, geen kinderen



‘Britse politiek verscheurd door Europa’

‘Europa heeft mij in staat gesteld om het leven te leiden dat ik nu heb,’ vertelt Sietske de Groot die in verschillende EU-lidstaten heeft gestudeerd en gewerkt. De laatste zes jaar woont zij in London. Daar behartigt zij de belangen van het Britse midden- en kleinbedrijf in Brussel. Enigszins betreurt vertelt Sietske dat dat de laatste tijd niet altijd van een leien dakje gaat: ‘Het Britse anti-Europese sentiment roept irritaties op bij sommige Euro-parlementariërs.’

De speech van premier Cameron, ongeveer een half jaar geleden, heeft het in het Verenigd Ko-

ninkrijk (VK) immer aanwezige debat over Europa verder aangewakkerd. Hierin heeft Cameron aangekondigd een referendum te willen houden of het VK nog lid van de Europese Unie moet blijven. 'De pers schetst vaak helaas een eenzijdig, negatief beeld over Europa. Dit is wat de meeste kiezers geloven. Met twee verkiezingen voor de boeg – de Europese in 2014 en de nationale in 2015 – zijn politici bang voor het electoraat,' legt Sietske uit. Met als gevolg dat de conservatieve partij van Cameron bij het opstellen van de kandidatenlijst voor de Europese verkiezingen de meer pro-Europese kandidaten vervangt door eurosceptici. Binnen de partij heerst echter een enorme verdeeldheid tussen de EU-sceptici en EU-aanhangers.

'De onzekerheid over het lidmaatschap van de Unie is slecht voor de economie: het heeft effect op investeringsbeslissingen, wat het VK als groot en belangrijk investeringsland in Europa direct treft,' meent Sietske. Laat het bedrijfsleven dan geen pro-Europees geluid horen? 'Ook daar zie je verdeeldheid. Grote bedrijven zien de voordelen, maar zelfs bedrijven die veel exporteren zijn soms voor uittreding. Men ervaart de verworvenheden van de interne markt als vanzelfsprekend en gaat ervan uit dat dit zo blijft, ook wanneer het VK geen lid meer van de EU is.'

Sietske merkt dat de digitale interne markt nog niet optimaal werkt: bij het grensoverschrijdend online winkelen krijgt ze soms het bericht dat niet naar het VK wordt geleverd. Ook Nederlandse 'digital content' kan zij met een Brits IP-adres soms niet bestellen. Daarnaast zou Sietske graag zien dat op de kandidatenlijst van D66 één kandidaat zou staan die in een andere lidstaat woont. Deze kandidaat zou uit eigen ervaring kunnen spreken over de Europese verworvenheden van de interne markt en zaken die nog beter geregeld kunnen worden.

Raoul Boucke (37)

woonplaats
**Brussel,
België**

beroep/werk
**adviseur bij
de Europese
Commissie,
DG Climate
Action**

burgerlijke stand
**getrouwd,
geen kinderen**

'Belg heeft een sterk Europees burgergevoel'

'Milieu en klimaat zijn duidelijke voorbeelden waarom de Europese Unie werkt. Wat we hebben bereikt op deze terreinen – een heel robuust systeem van wet- en regelgeving voor CO2-reductie – was nooit gelukt zonder de EU, met 28 afzonderlijke, individueel handelende landen,' weet Raoul Boucke. Hij heeft ruim zes jaar werkervaring in Brussel: eerst voor de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland waar hij namens Nederland in raadsgroepen over milieubeleid onderhandelde en nu bij de Europese Commissie.



Verduurzamen vraagt om Europese schaal

D66 wil een concurrerende, groene en CO2-arme economie. Een economie die zorgt voor een hoge levensstandaard, maar niet meer opmaakt dan onze planeet ons kan geven. Aan ons rijke continent de opdracht te laten zien dat dit kan. Een economie van hergebruiken in plaats van opmaken. Een Europese economie waarin we minder vervuilen en voorop lopen met groene technologie en groene banen. Waar we op Europese schaal zorgen voor slimme energienetwerken, grond-

stoffen hergebruiken en het makkelijker maken voor bedrijven om verantwoord over grenzen heen zaken te doen en consumenten in staat zijn weloverwogen keuzes te maken. Alle hulpbronnen worden op duurzame wijze beheerd: van grondstoffen tot energie, water, lucht, grond en bodem. Deze duurzame economische groei gaat samen met bescherming en herstel van natuur en biodiversiteit op land en zee.

Dit vraagt verandering en het is voor Nederland cruciaal dat die op Europees niveau wordt ingezet. Ons land is te klein om zelf de omslag te bewerkstelligen of af te dwingen. Onze ondernemers hebben baat bij afstemming en de kansen die dit voor hen biedt om succesvol te zijn in de rest van de EU. Alleen als we de kracht van 500 miljoen EU-burgers mobiliseren lukt het Europa de rest van de wereld mee te krijgen in deze broodnodige omwenteling.

D66 wil dat Europa slagvaardig komt tot een Europese duurzame energievoorziening, een ambitieus en effectief klimaatbeleid, fiscale vergroening en een grondstoffenrotonde waarin wordt hergebruikt in plaats van verbruikt. D66 pleit ook voor het aanwijzen, beschermen en verbinden van natuurgebieden op land en zee, duurzame en meer diervriendelijke landbouw en visserij en het maken van milieu- en natuurbeschermingsafspraken in relaties met andere landen.



Ruben Brunsveld (36)

woonplaats
Stockholm, Zweden

beroep/werk
trainer 'public speaking', speech writer, Intercultural Communication

burgerlijke stand
samenwonend, twee stiefdochters

De Belgische politiek inzake Europa ervaart Raoul positief. 'België is de EU, omdat Brussel de hoofdstad van het land is en tegelijkertijd het hart van de EU.' Voor de Belg is Europa een gegeven, zo blijkt uit een recente enquête. 'Met hun open economie vinden Belgen het belangrijk om een Unie te hebben die de interne markt in goede banen leidt.' Daar doet de N-VA, die voor afscheiding van Vlaanderen pleit, geen afbreuk aan. Raoul denkt zelfs dat de aanhang van de N-VA zonder EU veel kleiner zou zijn. 'Dankzij het feit dat je onder een groter geheel blijft vallen, is het mogelijk om over meer regionale autonomie te praten.'

Door zijn Surinaamse afkomst waardeert Raoul de vrijheid om binnen de EU te kunnen reizen en te werken waar hij wil enorm. 'In Suriname moest je eerst weken op een visum wachten als je naar een ander land wilde.' Ook andere zaken waardeert hij: 'Omdat in alle EU-landen dezelfde standaarden gelden, weet ik dat ik bijvoorbeeld overal schoon drinkwater heb.'

Als voorzitter van de Brusselse afdeling van D66 is Raoul al bezig met de Europese verkiezingen. 'We moeten veel meer aan Nederlanders en andere Europese burgers laten zien wat Europa allemaal voor hen doet. Hier is een grote rol weggelegd voor het Europese Parlement. De Europarlementariërs kunnen immers, in tegenstelling tot de Commissie en de Raad, een directe band opbouwen met de burger. Zij worden direct gekozen door die burgers.' Ook is er behoefte aan sterke leiders binnen de EU om bijvoorbeeld het klimaatbeleid steviger neer te zetten en Europa een echte wereldspeler te laten zijn. 'Wij hebben de grootste economie van de wereld en een markt van 500 miljoen consumenten. Wij kunnen daar internationaal veel meer ons voordeel mee doen.'

'Men is zich in Zweden sterk bewust van het belang van de EU'

'De interne markt biedt fantastische mogelijkheden voor entrepreneurs zoals ik', roept Ruben Brunsveld, die drie jaar geleden na een diplomatieke aanstelling bij de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU in Brussel zijn Zweedse vriendin naar Stockholm is gevolgd. De afgelopen jaren heeft Ruben, die zes Europese talen spreekt, trainingen gegeven in Zweden, Polen, Hongarije, Kosovo en Albanië. 'Terwijl Nederland en Zweden dezelfde normen en waarden delen, wordt er totaal anders over gecommuniceerd: in Nederland vrij direct en in Zweden veel introverter en conflictvermijdend, bijna als in een Aziatische cultuur', zo beschrijft Ruben vanuit zijn communicatieachtergrond het verschil tussen deze twee landen.

Zweden is pas sinds 1995 lid van de Europese Unie en daarom wordt Europa nog vaak als iets 'van het continent' beschouwd. Ondanks dit zekere wantrouwen, is een rechtstreekse aanval op de EU zoals dit in veel andere EU-lidstaten gaande is, in Zweden in de politiek noch in de media aan de orde. 'Men is zich hier sterk bewust van het belang van de EU voor Zweden, vooral op economisch gebied met Duitsland als belangrijkste handelspartner', stelt Ruben. Hij constateert dat het land zich in een omschakelingsfase bevindt. 'Vooral voor de jongere generatie is Europa veel meer vanzelfsprekend, bijvoorbeeld het vrij kunnen reizen en het volgen van Europese studies.' Helaas is ook in Zweden een rechts-populistische partij in opkomst, maar deze heeft het onderwerp Europa gelukkig nog niet hoog op de agenda staan.

Ondanks alle voordelen van de interne markt ziet Ruben nog wel een aantal verbeterpunten: 'met mijn Nederlandse nationaliteit kan ik niet stemmen bij de Zweedse nationale verkiezingen. Waarom is het stemrecht gekoppeld aan nationaliteit en niet aan het land van verblijf?' Een dubbele nationaliteit zou hiervoor uitkomst bieden alsmede de kansen op werk vergroten. 'Veel professionele aanstellingen in de publieke sector vereisen in Zweden de Zweedse nationaliteit, wat betekent dat ik er niet op kan solliciteren.' Ten slotte vindt Ruben het belangrijk dat D66 binnen de EU haar sociaal-liberale koers blijft varen met veel aandacht voor mensenrechten: 'binnen de EU zijn lidstaten vaak bang om elkaar erop aan te spreken als iets mis gaat op dit gebied, hier is dus nog ruimte voor verbetering.' ■

Aan Brussel kleven misschien hardnekkige stereotypes, maar de politieke lobby doet nauwelijks onder als het gaat om negatieve associaties. De wetten van de meest elementaire wiskunde voorspellen accuraat wat er gebeurt als je die twee combineert. Dan komen we terecht in een wereld waarin bonzen over de ruggen van nietsvermoedende kiezers politieke beslissingen kopen. In praktijken die het daglicht niet verdragen, die daarom vakkundig uit de openbaarheid worden geweerd. Of niet? Democraat vroeg het aan een openhartige lobbyist én aan een kritische journalist. Wat is de invloed van lobbyisten? Wat doen zij eigenlijk? Zijn wij, Europese staatsburgers, hun speelbal, of ligt het genuanceerder? Of zelfs helemaal anders?

Wegwijs in lobbyparadijs Brussel

Rue du Luxembourg

Hier zitten invloedrijke belangenorganisaties zoals de European Seeds Association (onder meer Monsanto en Bayer) en het Centre for the New Europe, bakermat van menig (rechtse) denktank.

Europees Parlement Rue Wiertz

Hier vind je alle 754 Europarlementariërs en hun medewerkers.

In Brussel werken meer lobbyisten dan beleidsambtenaren. Hoeveel het er precies zijn weet niemand. Elsevier-correspondent Carla Joosten denkt anderhalve lobbyist op ieder van de 14.000 beleidsambtenaren. Anderen zeggen dat er wel 30.000 lobbyisten rondlopen op Rond-point Schuman, rond het Berlaymont, op de Avenue de Cortenbergh en al die andere levensaders van de Unie.

In het transparantieregister hebben tot op heden bijna zesduizend lobbyende organisaties en personen zich ingeschreven. Zij verspielen ongeveer een miljard per jaar. Volgens het maatschappijkritische weblog Sargasso spenderen Nederlandse organisaties 80 miljoen aan de EU-lobby. Kritische kanttekening: een aantal grote visen als Ahold, Heineken en AkzoNobel ontbreekt in het register.

Schandalen

Niet alleen de cijfers, maar ook de Brusselse schandalen doen de Haagse verbleken. In 2011 lieten drie Europarlementariërs zich omkopen door undercoverjournalisten van *The Sunday Times*, die zich voordeden als lobbyisten – aanleiding voor scherpere regels voor lobbyisten, al was er ironisch geen enkele lobbyist bij het schandaal betrokken. Complottheorieën tieren welig in de Europese hoofdstad. Drijft de EU op steekpenningen? 'Ik ben overtuigd dat er wel eens een Europarlementariër geld aanneemt', zegt Joosten, die als EU-correspondent regelmatig schrijft over 'lobbyparadijs' Brussel. 'Er zijn er maar liefst 754', verklaart ze nuchter, 'daar lopen ook boeven tussen. Die hebben we zelfs in Nederland met zijn 150 parlementariërs.' Lobbyregels zouden scherper mogen, maar toch is Brussel transpa-



Charlemagne

Rue de la Loi 170

Hier zit het Directoraat-generaal Handel.

Berlaymont

Rue de la Loi 200

Hoofdkwartier van de Europese Commissie. In het ovale kantoor op de bovenste verdieping vergaderen wekelijks de 25 Eurocommissarissen onder leiding van commissievoorzitter Barroso.

Justus Lipsius

Rue de la Loi 175

Huis van de Europese Raad, waar veel commissievergaderingen en expertmeetings plaatsvinden.

Avenue de Cortenberg

Niet alleen een populaire bestemming voor grote lobbykantoren als Hill & Knowlton en Burson-Marsteller, maar ook Unilever, chemiereus BASF, de Amerikaanse Chamber of Commerce en het Directoraat-generaal Interne Markt zit aan deze grijze en lawaaierige straat.

Rond-point Schuman

In de wolkenkrabbers aan dit centrale verkeersplein huizen veel multinationals, zoals oliemaatschappij BP, chemiereus Dow Chemical en Aquafed, de koepel van waterbedrijven als Suez en Veolia.

ranter dan Den Haag, zegt Marlene ten Ham, consultant European affairs voor het Nederlandse public affairs adviesbureau Dröge en van Drimmelen. 'Bijna alles staat online en voor bijna alles is een waakhond. Wat het zo ingewikkeld maakt: Europa is ontzettend groot. Maar er is binnen groepen en commissies veel sociale controle. Dat móet ook wel, met al die belangen – Brussel is de compromisstaat bij uitstek.' Lobbyen in Brussel gebeurt vaak door brede coalities. Wie een smet oploopt, ligt er zo uit en doet niet meer mee.

Toch is het beeld van corrupte Europarlementariërs die zich door lobbyisten laten verleiden hardnekkig. Volgens Joosten is dat een erfenis uit de vorige eeuw. 'Bij het optuigen van de interne markt hebben multinationals een fenomenale invloed gehad – bevreesd

als ze waren voor de opkomst van Japan. Dat gebeurde in de totale duisternis van achterkamers.'

Brengen en halen

Lobbyisten spelen in Brussel een rol waar hun Nederlandse collega's van dromen, schreef Joosten vorig jaar prikkelend in *Elsevier*. De EU is in die zin wel degelijk een lobbyparadijs. Ten Ham: 'Het is voor iedereen in Brussel volstrekt normaal om belangenbehartigers te ontvangen.' Maar met wandelgangen en copieuze diners heeft dat volgens beiden niets te maken.

Opvallender dan het hoge aantal lobbyisten in Europa, is het lage aantal van ongeveer 40 duizend EU-ambtenaren, onder wie 14 dui-

zend beleidsambtenaren. Per dossier beschikt de EU over één tot drie ambtenaren, die bij de beleidsvorming de belangen van alle 28 lidstaten en een veelvoud aan belangenorganisaties afwegen. Zonder lobbyisten, die ambtenaren voeden met informatie, zou Europa volgens Joosten subiet stagneren. 'Dit biedt lobbyisten de mogelijkheid om relevante informatie aan te dragen', zegt Ten Ham, die in Brussel onder meer het Loodswezen bij het havenbeleid ondersteunt en de Koninklijke Nederlandse Motorrijders Vereniging bij – of beter gezegd: tegen – de APK-plicht voor motoren. 'Vergeleken met Nederland begint het politieke proces in de EU eerder. De lobby vergt een langere adem. Dat komt omdat het een enorme uitdaging is tot een consensus te komen. Wetsvoorstellen komen niet uit het niets. Daar gaan expertmeetings en workshops aan vooraf, om alle standpunten helder te krijgen.' Lobbyisten hebben in dat proces een formele positie en behartigen de belangen van de sector waarvoor zij werkzaam zijn. Ze zijn namelijk onmisbaar om te begrijpen welke belangen er spelen bij lidstaten en organisaties. Dat tekent de Europese lobby. Ten Ham: 'Je moet pan-Europees kunnen denken. Wat zijn de verschillende posities? Waar staat Nederland? Waar staan de betrokken koepels? Wie zijn onze partners en wie staan aan de andere kant van de streep? Met die organisaties ga je vervolgens praten. Voor ons is het ook belangrijk wat landen als Frankrijk en Duitsland doen. En wie het wetsvoorstel namens het Europees Parlement behandelt, de zogenaamde rapporteur – waarbij ook rekening moet worden gehouden met zijn of haar politieke kleur en nationaliteit.'

Lobbyisten zijn invloedrijk in Brussel, omdat Brussel niet zonder lobbyisten kan. Brengen en halen, heet dat in jargon. Door lobbyisten kan de EU met een zeer compact ambtenarenapparaat een groot gedeelte van de wet- en regelgeving voor 28 lidstaten opstellen. Wat is beter: 120 duizend rijksambtenaren, zoals in Nederland, of een klein ambtenarenapparaat dat leunt op lobbyisten? Joosten, lachend: 'Dat is een gewetensvraag. Ik vind het goed dat er met mensen uit de praktijk wordt gesproken. Dat kunnen lobbyisten zijn. Maar ik zie ook een probleem. Op deze manier komt de burger nauwelijks aan bod, omdat Europarlementariërs pas laat in het proces een rol spelen. Daar ligt een duidelijke taak voor volksvertegenwoordigers.'

Gelijk speelveld?

Europese lobbywaakhonden bekritiseren nauwelijks de invloed van lobbyisten *an sich*, maar des te meer die van de multinationals.

Maar wie spit, ontdekt dat deze organisaties donaties ontvangen van ngo's, die vaak op gespannen voet staan met multinationals. Zijn zij wel zo onafhankelijk als zij claimen? Van de andere kant: commerciële organisaties en hun belangenverenigingen zijn getalsmatig in het transparantieregister twee keer zo sterk als ngo's. 'Ik denk dat er wel iets van waarheid in die kritiek zit', zegt Joosten. 'Met genoeg middelen kun je meer mensen op de lobby zetten. Ik heb wel eens de indruk dat Europarlementariërs te veel hun oren laten hangen naar belangengroepen. Dat kan trouwens ook een ngo zijn.' Met een knipoog: 'Als het om privacy gaat bijvoorbeeld.' Volgens Ten Ham verschilt het per dossier. 'Het helpt misschien als je de beste lobbyisten en juristen kunt inhuren, maar op een gemiddeld dossier zitten één tot drie ambtenaren die meerdere gesprekspartners hebben. Het is aan hen om de uiteenlopende belangen en standpunten te inventariseren en uiteindelijk een afweging te maken.' Bovendien heeft het ook met publieke opinie te maken, zegt Ten Ham. 'Tabakslobbyisten hebben ongetwijfeld invloed verloren, omdat iedereen het eens is over de schadelijkheid van sigaretten. De maatschappelijke kant van het verhaal telt in Brussel. Een lobby is effectiever als je oplossingen aandraagt voor de problemen die de Europese Commissie probeert te adresseren. Veel organisaties zijn zich bewust van hun maatschappelijke rol. Zij proberen een optimum te vinden tussen hun organisatiebelangen en het belang van de samenleving als geheel.'

'Vergeleken met Nederland begint het politieke proces in de EU eerder. De lobby vergt een langere adem'

Als er iemand ondervertegenwoordigd is, dan is het volgens Joosten de Europese burger. 'In de discussie over energielabels had de milieubeweging veel invloed. Maar wie kwam er op voor de burger, die het straks in zijn portemonnee voelt?' Ten Ham: 'De structuur van de Europese instellingen is sinds de jaren vijftig nauwelijks veranderd, maar ondertussen is de EU gegroeid van 6 lidstaten in 1958 naar 28 nu. Veel mensen vragen zich af of dit systeem nog wel houdbaar is. Het is goed dat deze discussie wordt gevoerd, want dit dwingt de Europese politiek tot meer duidelijkheid over de toekomst en richting van Europa. Er heerst veel scepsis over Europa. Ik heb er soms een avondvullende taak aan mijn vrienden uit te leggen hoe Brussel werkt.' ■

Europa zorgt voor werk door handel en economische groei

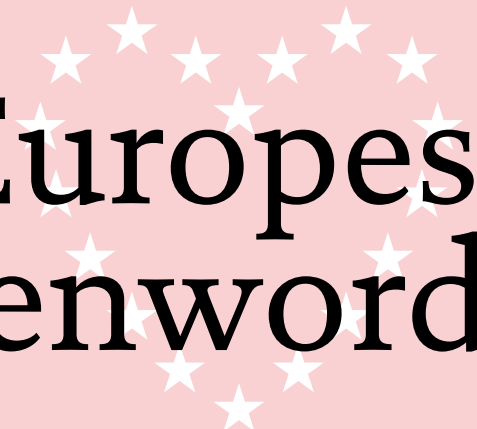
De Europese Unie is economisch gezien van levensbelang. Wij zijn een handelsnatie. Onze vrije export naar EU-lidstaten levert jaarlijks 120 miljard euro op. Anderhalf miljoen Nederlanders hebben een baan dankzij export naar EU-landen. De komende jaren moet de vrije interne markt die dit mogelijk maakt worden afgemaakt. Ook handel met landen buiten de EU moet eenvoudiger worden. Deze handel creëert

onmiddellijk welvaart en werk en heeft ons land in het verleden keer op keer uit economische crises getrokken. Wij willen de interne markt voor diensten openstellen, mobiliteit van arbeid bevorderen en bouwen aan één Europese markt voor digitale activiteiten. Daarbij zal elk land, ook Nederland, blokkades zoals aanvullende of tegenstrijdige lokale regels en onnodige barrières voor een echt gelijk

speelveld en grensoverschrijdend verkeer van goederen en talent opruimen. Om te zorgen voor werk en welvaart, moet de overheid zorgen voor ruimte voor ondernemerschap en handel en voor investeringen in economische bouwstenen als kennis en innovatie. Investeren in de toekomst van mensen, niet in koeien en aardappelsubsidies uit de economie van gisteren. Overheidsbegrotingen, ook die van de EU

zelf, moeten hierbij aansluiten en moeten dus fundamenteel anders. D66 wil af van starre zevenjaarsbegrotingen waarin vooral geld naar landbouw en regiofondsen gaat. Wij willen deze verruilen voor meer flexibele begrotingen gericht op innovatie, duurzame infrastructuur en kennis. We verwachten dan ook dat over deze begrotingen op tijd en duidelijk verantwoording wordt afgelegd.

Frank van Mil houdt van Europa. In dit stuk bekent hij niet alleen deze 'liefde', maar legt hij ook uit waarom het belangrijk is niet alleen met koele argumenten te beredeneren waarom verdere Europese samenwerking een goed idee is.



Europese samenwerking?

Geen legitimiteit zonder loyaliteit!

door FRANK VAN MIL

Iedere voorstander van verdergaande Europese samenwerking zou zich moeten afvragen waarom hij dit eigenlijk een goed idee vindt. Voorbij de rationele argumenten. De vraag moet niet zijn ‘waar ligt je loyaliteit?’, maar ‘waarom ligt je loyaliteit (waar ze ligt)?’

De Europese Unie heeft de afgelopen jaren een grote rol gespeeld in de aanpak van de economische crises en staat vaak centraal in het publieke debat. Niet zelden gaat dit debat meer over de legitimiteit van de EU als zodanig dan over de voorgestelde maatregelen. Geen enkele vorm van legitimiteit kan zonder loyaliteit, en deze wordt voorafgegaan door identificatie. Over dit soort zaken schreef de filosoof Rutger Claassen in zijn boek ‘Huis van de vrijheid’:

‘Een volwaardige politieke gemeenschap op Europees niveau zou even democratisch georganiseerd moeten zijn en evenzeer in staat moeten zijn haar burgers tot loyaliteit te inspireren.’ [p. 314]

In mijn ogen snijdt Claassen hier een fundamenteel punt aan waarvan ieder met een voorkeur voor verdere Europese samenwerking zich reken-schap moet geven. Tegelijkertijd presenteert hij liberalen een probleem. Het lijkt me evident dat er geen loyaliteit kan bestaan zonder identificatie. Maar wij progressief liberalen voelen ons bijzonder ongemakkelijk met kwesties van identiteit in het politieke debat en in het domein van de overheid. In onze ogen komt dat gevaarlijk dicht in de buurt van een betuttelende, bemoeizuchtige overheid; misschien zelfs wel van ‘identiteitspolitiek’ – de gedachte alleen al! Als gevolg daarvan beslissen velen van ons schijnbaar om überhaupt de discussie niet aan te gaan over identiteit. We doen niet zelden alsof het geen onderwerp van discussie is in het publieke debat over Europese kwesties.

‘Let wel, ik schrijf hier niet dat ik van de Europese Unie houd. Net zo goed als bijvoorbeeld het televisieprogramma niet heet ‘Ik hou de van Staat der Nederlanden’, of iets dergelijks. Als ik stel dat ik van Europa houd is dat uiteraard compleet subjectief.’

Ik vind dit volstrekt onnodig. Juist liberalen hoeven immers niet iedere mening die ze hebben te vertalen in overheidsbeleid. En juist sociaal-liberalen zien veel belang in wat met een goed Nederlands woord ‘civil society’ wordt genoemd. Het is precies in dat domein, van mensen onderling, dat kwesties van identiteit en identificatie thuis horen. Als individu kan een liberaal alles bespreken wat de maatschappij betreft zonder dat het een overheidskwestie moet worden. Sterker nog, als burgers moeten we bespreken wat ons bindt en wat ons onderscheidt. In de burgerlijke dialoog die daaruit volgt ontwikkelt zich een steeds verder vormend gevoel van identiteit – zowel individuele, als gedeelde. En een politieke partij, opgevat als vereniging van geestverwante burgers, is de uitgelezen plek voor deze dialoog! Wij allemaal moeten ons afvragen waarom wij blijkbaar wel loyaliteit voelen aan Europese instituties, en met elkaar hierover spreken. Het is mijn sterke overtuiging dat alleen uit dat soort interactie ook maar enige vorm van loyaliteit kan komen. En uit loyaliteit kan weer legitimiteit voortkomen: niet enkel vanuit een groter mandaat voor het Europees Parlement of door een direct gekozen Europese Commissie... Daarom zal ik mijn persoonlijke aanzet geven voor de discussie. Waarom voel ik (blijkbaar) loyaliteit aan de Europese instellingen – ondanks al hun overduidelijke tekortkomingen? Kort en goed:

— Ik houd van Europa!

Let wel, ik schrijf hier niet dat ik van de Europese Unie houd. Net zo goed als bijvoorbeeld het televisieprogramma niet heet ‘Ik hou van de Staat der Nederlanden’, of iets dergelijks. Als ik stel dat ik van Europa houd is dat uiteraard compleet subjectief. Toch heb ik de indruk dat het deze affectie is die me een gevoel van loyaliteit ten opzichte van de EU doet voelen, en niet de meer rationele redenen om voor Europese integratie te zijn. De redenen waarom ik van Europa hou zijn persoonlijk. Ik kan en wil niemand opleggen om het zo te zien. Maar misschien dat als ik mijn liefde deel met anderen, het aanstekelijk kan werken en mensen hun eigen affectie beter onder woorden kunnen brengen. Sta me daarom toe om kort toe te lichten waarom ik van Europa houd.

Ooit studeerde ik cultuurgeschiedenis. Daardoor ben ik me bewust geworden dat Europa al eeuwen een samenhangend cultuurgebied is. Natuurlijk zijn er veel en grote verschillen binnen Europa, maar desondanks zijn deze verschillen

allemaal samen te brengen onder een gezamenlijke Europese paraplu. We delen dezelfde verhalen, een gezamenlijke geschiedenis. Ik ben me daardoor werkelijk Europeaan gaan voelen. Wat dit precies is kan ik moeilijk onder woorden brengen, maar dat kan ik mijn Nederlandsheid eigenlijk ook niet goed (de twee sluiten elkaar namelijk niet uit, maar vullen elkaar in mijn beleving aan). Ik kan wel beschrijven wanneer ik mij Europees voel. Wanneer ik, waar dan ook in Europa, een stad bezoek vind ik op een of andere manier altijd mijn weg – ook als ik de weg niet ken. Schijnbaar vanzelf vind ik de heerlijke parken, de prachtige nauwe steegjes en de gezellige pleintjes. Ik ben een paar keer buiten Europa geweest, maar iedere keer verdwaalde ik hopeloos in de steden. Ik liep de verkeerde straten in, vond geen gezelligheid en leerde pas na afloop waar ik heen had moeten gaan. Ik voelde me onthecht en verlangde hevig naar een ‘normale’ Europese stad.

Andere momenten waarop ik me Europees voel is wanneer een Nederlandse ploeg in de Champions League voetbalt. Vergelijk de verslaggeving van dertig, veertig jaar geleden maar eens met nu. Toen Feyenoord in de jaren zeventig tegen Inter moet spelen was dat een exotische reis, vergelijk-

baar met een trip van Ajax naar China nu. Tegenwoordig is het Europees voetbal een zowat binnenlandse aangelegenheid, volstrekt alledaags. Nederlandse supporters zijn voor clubs waar Nederlandse voetballers spelen. Daardoor voel ik me Nederlands en Europees tegelijk. En zo zijn er nog tal van voorbeelden te geven van wanneer ik me Europees voel. Bij veel van die voorbeelden is het wel zo dat je het vooral voelt wanneer het wordt afgezet tegen iets anders. Ten opzichte van de rest van de wereld is er voor mij echt zoiets als Europeesheid te formuleren. En dat is, zo denk ik, waarom ik loyaliteit voel ten opzichte van Europese instellingen. Dat is waarom ik ook deze instellingen toe sta, net als de Nederlandse of de gemeentelijke, om fouten te maken – mits men er van leert en ze niet te vaak maakt.

Het zal voor iedereen verschillend zijn, maar het is mijn overtuiging dat naast alle rationele argumenten die er zijn voor verdere Europese maatregelen, samenwerking en samenwerking, dit de verhalen zijn waarmee we mensen kunnen overtuigen dat we op de goede weg zitten. Alleen wanneer mensen vanuit identificatie een gevoel van loyaliteit hebben kan de Europese Unie legitimiteit hebben ■

Frank van Mil is wetenschappelijk directeur van de Mr. Hans van Mierlo Stichting, het wetenschappelijk bureau van D66, voor sociaal-liberaal gedachtegoed.

De euro is de hoeksteen van groei en welvaart

De euro is gecreëerd om handel tussen lidstaten goedkoper en eenvoudiger te maken en om de Europese economieën een sterke eigen munt te geven in relatie tot andere, vaak snel groeiende economieën. Tegelijkertijd moet de euro de economische samenhang en integratie tussen deelnemende landen bevorderen. Daarmee vormt de euro een hoeksteen van groei, werk en welvaart. Terwijl deze effecten voor een groot deel zijn verwezenlijkt, zijn

ook de weeffouten in de opzet van de euro duidelijk zichtbaar geworden. Economische hervormingen en groei, houdbare overheidsfinanciën en gezonde en niet onmisbare banken bleken onvoldoende zeker gesteld. D66 wil nog steeds verder met de euro als gemeenschappelijke munt. De voordelen daarvan wegen ruimschoots op tegen de tastbare pijn die nu veroorzaakt wordt door haar gebreken. We gaan nu echter al vijf jaar van crisis naar cri-

sis. Het is tijd dat de fundamentele weeffouten eindelijk, binnen democratische structuren worden aangepakt. Dat betekent het snel breken van de wurggreep van ongezonde banken op de Europese economie door een zogenaamde bankenunie. Daarmee zorgen we voor beter toezicht, een aanpak om bankencrisis op te lossen, een deposito-garantiestelsel dat spaartegoeden veilig stelt en het aansterken van banken door betere kapitaalspo-

sities. Overheden moeten hun begrotingen op orde brengen. Ook Nederland blijft elk jaar maar meer en meer uitgeven terwijl inkomsten achterblijven. Groei jaag je als overheid niet aan door niets te doen. Groei breng je door hervorming van de economie, door het versterken van de interne markt en door ruimte te maken voor innovatie en investering door de private sector.



Kom kennismaken met D66! zaterdag 5 oktober

Ben je pas lid geworden van D66? Of ben je al wat langer lid van D66, maar wil je graag weten hoe je binnen de partij actief kunt worden? Kom dan op zaterdag 5 oktober naar Enschede!

In het ochtendprogramma kan worden deelgenomen aan een sessie waar de mogelijkheden om actief te worden aan bod komen. Daarnaast is er volop ruimte voor vragen en discussie over de actuele politiek. Een aantal politici zullen deelnemen aan de discussie, zoals D66 Eerste Kamerlid Hans Engels en de Tweede Kamerleden Wassila Hachchi en Kees Verhoeven. Na de lunch vinden enkele workshops plaats. Bij de workshop van de thema-afdeling Sociaal-Liberalisme kun je meer te weten komen over de grondbeginselen van D66. Downloadverboden, netneutraliteit en *cybercrime*: onderwerpen die steeds vaker de actualiteit beheersen. Meer weten over deze vraagstukken? Kom dan naar de workshop van Digitaal66. De campagnes voor de gemeenteraadsverkiezingen en die voor het Europees Parlement staan voor de deur. Weten hoe jij kunt bijdragen aan een mooie verkiezingsuitslag? Kom dan naar de campagneworkshop!

Heb je iemand in je omgeving die interesse heeft in D66 en ook graag nader kennis wil maken? Uiteraard is hij of zij ook van harte welkom! Kijk op www.d66.nl/partij/maak-kennis-met-d66 om meer te weten te komen of je aan te melden. Tot ziens op 5 oktober!

Een nieuwe eindredacteur

Na ruim vier jaar neemt Pim van Mierlo afscheid als eindredacteur van de Democraat. Eind september geeft hij het stokje over aan zijn opvolger, Jessica Hoogenboom.



'Net als D66 is de Democraat in de afgelopen jaren gegroeid. Letterlijk in omvang en oplage, figuurlijk in lay-out en inhoud,' aldus Pim. Op de foto zien we hem als redacteur voor de Democraat op het voorjaarscongres van 2008. 'Het interview met Hans van Mierlo is een van de vele mooie en bijzondere herinneringen aan mijn tijd bij de Democraat. Ik dank iedereen met wie ik in de afgelopen jaren heb samengewerkt en wens Jessica heel veel succes met het verder professionaliseren van de Democraat!'

Onderwijstour

Op maandag 9 september start de D66 Onderwijstour: vier maanden lang reizen Alexander Pechtold en Paul van Meenen af naar diverse steden in het land. Doel van de onderwijstour is om D66 als dé onderwijspartij op de kaart zetten. Dit wordt gedaan aan de hand van een dagvullend programma.



Zo komen Pechtold en Van Meenen in december naar Leiden. Het campag-neteam is daar reeds gestart met de voorbereidingen van het programma. 'Het is lastig kiezen, want Leiden is een echte onderwijsstad met een breed onderwijsaanbod op verschillende niveaus. Bij Leiden denkt iedereen meteen aan de universiteit, maar de stad biedt zoveel meer. Zo staat de Leidse Instrumentenmakerschool, één van de kleinste specialistische opleidingen in het MBO-onderwijs, in de sleutelstad. Studenten krijgen daar de kans om een echt ambacht te leren. D66 vraagt vaak aandacht voor de herwaardering van het vakmanschap en het breder invoeren van de meesters titel. De Leidse Instrumentenmaker School is precies zo'n opleiding die hiervoor in aanmerking komt. Tijdens de Onderwijstour brengen wij daarom een bezoek aan deze vakschool,' aldus Lodi van Brussel. Naast bezoeken aan diverse onderwijsinstellingen vraagt de Leidse afdeling Pechtold en Van Meenen een college te verzorgen en de dag af te sluiten met een politiek café.

D66 Roosendaal *Back in business!*

Over 2010 willen we het eigenlijk niet meer hebben bij D66 Roosendaal. Waar D66 destijds vrijwel overal in het land flink groeide, mochten we in Roosendaal door interne perikelen niet meedoen aan de gemeenteraadsverkiezingen. Ondertussen zijn we echter ruim drie jaar verder en staat de partij er goed voor in Roosendaal.

De procedurele aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 is tijdig ingezet om voldoende tijd te hebben voor de campagne. Begin april al hebben de leden de geboren en getogen Roosendaler Maarten Vermeulen uit drie kandidaten gekozen tot de lijsttrekker. Hiermee was D66 de eerste partij in Roosendaal waarvan de lijsttrekker bekend werd, wat resulteerde in een paginabreed interview in BN de Stem. In juni werd ook de rest van onze lijst gekozen. Zo staat op plaats twee secretaris Alex Raggers. Maarten (penningmeester) en Alex zijn beide bestuursleden van de nieuwe generatie – van na 2010. Ook de jeugd is goed vertegenwoordigd op de kieslijst, met onder meer de negentien jaar jonge Harm Emmen op plaats drie.

Met de actieve leden wordt er flink de schouders ondergezet om een goed resultaat te behalen bij de gemeenteraadsverkiezingen op 19 maart 2014. Al enige maanden wordt er druk gewerkt aan het verkiezingsprogramma en ook de campagnecommissie is al gevormd. Het enthousiasme straalt weer van onze partij af. Een verwacht hoogtepunt in onze campagne is een samenwerking tussen onze afdeling en het Roosendaalse Norbertus college, waarbij Joris Voorhoeve bereid is gevonden om op 28 november langs te komen voor een interactieve presentatie en discussie. We hebben er alle vertrouwen in dat we volgend jaar terugkeren waar we horen, in de Roosendaalse gemeenteraad!



Maarten Vermeulen



D66 blijvend laten groeien

Wilt u meer weten?

Neem dan contact op met Bob Boot via b.boot@d66.nl of 070 356 60 66.

Per 1 juli is Bob Boot begonnen als medewerker fondsen- en ledenwerving op het Landelijk Bureau van D66. Samen met Frans van Drimmelen (bestuurslid a.i.) gaat hij de komende maanden aan de slag om de ambities op fondsen- en ledenwerving waar te maken.

En die ambities zijn groot. Er staan drie verkiezingen voor de deur waarbij D66 wil winnen, maar tevens een stevige groei wil laten zien. Het is dus het moment om nieuwe leden aan de partij te binden en blijvend te groeien. Tegelijkertijd zijn er voor het voeren van een krachtige campagne en het opleiden van nieuwe bestuurders en volksvertegenwoordigers veel fondsen nodig. D66 wil zich daarbij richten op een grootschalige actie in het najaar van 2013 waarin alle fondsen in een grote actie geworven worden. Dat biedt als voordeel dat men zich na de actie volledig kan richten op het trainen en faciliteren van afdelingen en regio's in fondsen- en ledenwerving. Het einddoel is om fondsen- en ledenwerving in de *hearts en minds* van vrijwilligers, regio- en afdelingsbesturen te krijgen. Dat betekent dat een bestuurslid bij elke afdelingsactiviteit nadenkt of er kansen zijn om leden of fondsen binnen te halen. Regio's en afdelingen moeten daarin worden ondersteund met goede voorbeelden, draaiboeken en bijvoorbeeld gadgets en flyers. Op de lange termijn willen we toe naar twee grootschalige fondsenwervingsacties per jaar zodat er in de andere maanden ruimte is voor lokale en regionale fondsenwervingsactiviteiten.

Redacteur (m/v) gezocht



Democraat is op zoek naar nieuwe redacteurs.

Als ledenmagazine van de politieke vereniging D66 informeert Democraat leden periodiek over verenigingsnieuws en politieke thema's en achtergronden. Redactieleden schrijven op vrijwillige basis voor het magazine. In redactievergaderingen worden plannen voor artikelen gemaakt en bediscussieerd, waarna de redacteurs aan de slag gaan en in overleg met de eindredacteur tot een eindresultaat komen.

Lijkt het je leuk om om periodieke basis te schrijven over politieke thema's en aan D66 gerelateerd nieuws? Ben je scherp, flexibel inzetbaar en politiek sensitief? Kortom: ben jij de redacteur (m/v) die wij zoeken? Mail dan voor maandag 30 september 2013 een korte motivatie, je cv en een zelfgeschreven stuk (ca. 500 woorden) naar Jessica Hoogenboom via democraat@d66.nl

Congres 98

2 november
2013
Utrecht



Op zaterdag 2 november 2013 vindt in de Central Studios te Utrecht het najaarscongres (C98) plaats. Het congres zal in het teken staan van de verkiezingen voor het Europees Parlement van mei 2014.

Verder zal op het congres de uitslag van de stemming van de lijsttrekker Europese Verkiezingen bekend worden gemaakt. Natuurlijk spreekt Alexander Pechtold en is er een diversiteit aan fringemeetings. Zoals vanouds biedt het congres ruimte aan debat, besluitvorming en contacten. Voor leden die voor het eerst een congres bezoeken wordt een speciale introductiebijeenkomst georganiseerd, deze is voorafgaand aan het plenaire programma.

Deadlines

9 september / 17.00 uur
publicatie congresagenda,
congresvoorstellen en
vacaturemelding besturen
en commissies

15 oktober / 10.00 uur
sluiting indiening moties en
amendementen

17 oktober / 10.00 uur
sluiting kandidaatstelling
besturen en commissies,
m.u.v. partijvoorzitter

25 oktober / 10.00 uur
sluiting indiening actuele
politieke moties

29 oktober / 17.00 uur
publicatie congresstukken
op website

Vacaturemelding

In de diverse besturen en commissies zijn vacatures, waarvoor u zich kunt kandideren. Kijk voor het volledige overzicht op www.d66.nl



www.d66.nl/congres

Europa: ver weg en toch dichtbij!

Europa beïnvloedt gemeentes ...

Een bekend 'Euroweetje' is dat veel, zo niet bijna alle, wetten in Nederland een Europese oorsprong hebben. Helaas moeten we dit 'weetje' naar het land der fabelen verwijzen.* Maar wat geen fabel is, is dat veel wetten die gemeentes en provincies uitvoeren niet uit Den Haag maar uit Brussel komen. Hoewel de schattingen uiteen lopen, wordt vermoed dat zo'n zestig tot tachtig procent van de wetgeving die provincies uitvoeren uit Brussel komt. Andere schattingen wijzen erop dat tweederde van de lokale en regionale regelingen een Europese oorsprong heeft. Wat het Europese aandeel ook is, het moge duidelijk zijn: Europa heeft een grote invloed op onze lagere overheden.

... en gemeentes beïnvloeden Europa ...

Omdat gemeentes en provincies flinke 'afnemers' zijn van Europese wetgeving, proberen ze die ook te beïnvloeden. De belangenvereniging van de Nederlandse gemeentes, de VNG, heeft bijvoorbeeld een kantoor in Brussel. Van daaruit proberen de Nederlandse gemeentes via het Comité van de Regio's, in contacten met Europarlementariërs of rechtstreeks met ambtenaren van de Europese Commissie het Europese beleid te beïnvloeden. Ook via onze Europese 'moederpartij' ALDE proberen D66'ers de richtlijnen van de Commissie aan te passen. Zo heeft Piet de Vey Mestdagh, D66-gedeputeerde in Groningen, als rapporteur over de Europese energiemarkt het belang van lokale en regionale overheden flink benadrukt in zijn rapport *'Making the internal energy market work'*. Europarlementariërs hebben zijn aanbevelingen opgepikt en als amendement ingediend op de Commissievoorstellen. Als die amendementen aangenomen worden, houdt de wetgeving weer een stuk meer rekening met lokale en regionale overheden. Zo brengt De Vey Mestdagh indirect een D66-adagium in de praktijk: lokaal waar het kan, Europees waar het moet.

* Dit blijkt uit het artikel 'Superstaat Europa? De 80 procent van de wetgeving komt uit Brussel'-mythe van W.Th. Douma in *Eigenlijk bent u een Europeaan*, een bundel essays die de Van Mierlo Stichting heeft samengesteld in 2007.



Twee keer verkiezingen in 2014: lokale en Europese

Europa die het beleid van gemeentes beïnvloedt, gemeentes die Europa proberen te beïnvloeden. Daar ligt natuurlijk een kans voor een partij als D66 die zowel het lokale als het Europese hoog in aanzien heeft staan. Volgend jaar maart zijn er gemeenteraadsverkiezingen en, vlak daarna, in mei de Europese verkiezingen. Als we die twee verkiezingen met elkaar weten te verbinden, dan hebben we goud in handen. Dan kan D66 'gratis en voor niets' twee maanden extra campagne voor de Europese verkiezingen voeren. Daarnaast kunnen we voor de lokale verkiezingen – net als voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2012 – Europa tot een thema maken.

Maar, Europa en de gemeente, waar raken die elkaar dan? Op welke items kunnen campagne-teams die twee met elkaar verbinden? Uiteraard zijn natuur en milieu van oudsher thema's waarop de Europese Unie een sterk stempel drukt. En laten dat nu juist thema's zijn die nationale overheid bij de lagere overheden belegd heeft. Maar ook bij zaken als arbeidsmarkt en economie ontmoeten Europa en lokaal elkaar.

Luchtverontreiniging: een lokaal probleem Europees oplossen

Eén van de belangrijkste beleidsterreinen waarop Europa een stempel drukt is milieu, en dan vooral luchtkwaliteit. De normen daarvoor komen uit Europa, en de gemeenten en provincies moeten die normen handhaven. Dat gaat niet zonder strengere eisen voor de uitstoot van auto's en vrachtwagens. En dat is dan ook precies waar de Nederlandse lagere overheden voor lobbyen, met steun van D66. Zonder die strengere normen is het namelijk dweilen met de kraan open. 'Ik wil best wel dweilen, maar dan moet er wel iemand de kraan dicht doen. En die iemand, dat is voor mij dan de Europese Unie,' zou een willekeurige D66-wethouder of –gedeputeerde kunnen zeggen. Burgemeester van Schiedam Cor Lamers (CDA), rapporteur over luchtkwaliteit in het Comité van de Regio's, vult aan: 'Het is een belangrijk onderwerp, dat bronbeleid, oftewel het stellen van strengere eisen aan autofabrikanten om emissie bij de bron al omlaag te drukken. Bij Brussel ligt de lat op dit gebied erg laag, terwijl er in Japan en de VS (dankzij Californië) veel strengere eisen worden gesteld. Dat leidt tot een situatie waarin Europese autofabrikanten twee soorten auto's maken: voor Europa en voor de VS/Japan. We zijn nu al zes jaar bezig met het lobbyen voor strengere eisen en die komen er nu langzaam maar zeker.' D66'ers in raden en Staten kunnen 'hun' leden in het Comité van de Regio's scherp houden en bevragen over hun stellingname, en tegelijkertijd erop toezien dat er ondertussen 'doorgedweild' wordt.

Mooie natuur in de gemeente dankzij de EU

Een ander item waar Europa en lokaal elkaar vinden is natuur. De Europese Commissie schrijft voor dat de lidstaten een 'Europese ecologische hoofdstructuur' van natuurgebieden moeten opzetten: het Natura2000-netwerk. De natuurgebieden die tot dat netwerk behoren zijn flink beschermd tegen aantasting. Maar... met 'de botte bijl van Bleker' nog in het achterhoofd kan het

'Maar, Europa en de gemeente, waar raken die elkaar dan? Op welke items kunnen campagneteams die twee met elkaar verbinden?'

Digitale kansen en vrijheden over grenzen heen

Mensen zijn in niets zo internationaal als in hun digitale activiteiten. Heel veel Nederlanders hebben online contact met mensen of bedrijven in het buitenland. We maken gebruik van diensten van internationale bedrijven en zijn daarmee, bewust of onbewust, digitaal actief in hun thuisbasis – binnen én buiten Europa. Digitalisering biedt ongekende kansen, maar kent ook

bekende en onbekende risico's. Door meer samen te werken binnen Europa pakken we meer van deze economische kansen en beperken we samen risico's. D66 wil de invoering van één Europese digitale ruimte. Met Europese internettoegang voor hetzelfde tarief als in het thuisland, met meer grensoverschrijdende e-commerce, open standaarden op Europees niveau

en Europese data die via deze open standaarden beschikbaar komt. Wij willen gezamenlijk eenduidige, heldere en stevige beschermingsmaatregelen voor onze digitale privacy invoeren. Daarmee maken we het voor ondernemers eenvoudiger in heel Europa te opereren. Wij willen af van het verplicht bewaren van bel- en telecomgegevens en willen dat passagiersgegevens al-

leen opgeslagen worden als er een duidelijke noodzaak is. D66 wil tevens voorkomen dat inlichtingendiensten binnen en buiten Europa voor elkaar elkaars burgers digitaal bespioneren. Wat ons betreft zijn uw digitale activiteiten geheim, tenzij uzelf of een rechter daar anders over beslist.

geen kwaad als D66-raadsleden een oogje in het zeil houden. Iets wat Gerben-Jan Gerbrandy in het Europees Parlement doet. Gerbrandy: 'Daar komt nog bij dat een mooie natuur niet zonder schoon water kan. Nederlandse overheden vol-doen echter lang niet altijd aan de Europese wa-ternormen. Daarop kunnen onze lokale vertegen-woordigers ze aanspreken. Zelf doe ik in het Eu-ropees Parlement voorstellen die helpen om die normen gemakkelijker te halen. Zo heb ik voorge-steld dat boeren die teveel vervuild water lozen hun Europese landbouwsubsidie verliezen.' D66 heeft er bij het sluiten van het Lenteakkoord ook voor gezorgd dat er extra geld is om waardevol-le (en daarmee vaak Natura2000-)natuurgebie-den van schoon en voldoende water te voorzien. Kandidaten voor de raad van een gemeente met zo'n mooi Natura2000-gebied binnen de grenzen kunnen dan ook zeker trots verkondigen dat D66 er op alle niveaus aan werkt om dat gebied mooi te houden!

Denk en handel internationaal...

En dan de arbeidsmarkt, niet alleen een heet hangijzer op nationaal niveau, maar straks waar-schijnlijk ook bij de gemeenteraadsverkiezin-gen. Ook hierbij speelt Europa een rol, zij het een wat bescheidener dan bij milieu en natuur. Een mooi voorbeeld is de door Europa gestimuleerde samenwerking van het Werkplein Twente en de Duitse tegenhanger daarvan, de *Bundesagentur für die Arbeit* (BfA). Met rond tien procent werk-lozen in Twente, en nog een grote hoeveelheid vacatures in het Duitse Nedersaksen, is met die samenwerking duidelijk winst te behalen. Ech-ter, de door Europa gefinancierde EU-regio moest hiertoe wel een zetje geven, want zelfs in grens-regio's gaat grensoverschrijdende samenwerking niet vanzelf.

En daarna, als je als werkloze Tukker in Duits-land een baan hebt gevonden, zijn er nog horden te slechten. Sophie in 't Veld, Europarlementariër voor D66: 'In een Europa zonder binnengrenzen moeten we het makkelijker, niet moeilijker maken om over de grens te werken. Het lijkt soms wel of regeringen vinden dat grensarbeiders iets doen waarvoor ze moeten worden bestraft! Het wordt tijd dat nationale regeringen hun horizon verleg-gen: de wereld houdt niet op bij de landsgrens.' Ook andersom, voor Nederlanders die in Duits-land wonen maar in Nederland werken en hun baan daar verliezen is het ingewikkeld. Zij moeten dan vanwege Europese regelgeving in Duitsland een uitkering aanvragen, ook al hebben ze in Ne-derland premies betaald. Yuri Ankoné, lijsttrek-ker voor D66 in Oldenzaal (Twente), maakt met enige regelmaat mee dat Nederlandse grensarbei-ders door de halsstarrigheid van de Nederlandse overheid gedwongen zijn terug te keren naar Ne-derland. 'Het is ongehoord. Deze mensen heb-

Samenwerking tussen raadsleden, Tweede Kamerleden en Europarlementariërs binnen D66

D66 brengt de richtingwijzer 'Denk en handel internationaal' niet alleen buiten de partij, maar ook binnen de partij in de praktijk. Joost Sneller, raadslid in Den Haag, deed vorig jaar een voorstel om fraude met gehandicaptenparkeer-kaarten te bestrijden door er gewoon het nummerbord van de eigenaar van de auto op te zetten. Klinkt eenvoudig, maar dat was het niet, zo zei de gemeente: dat mocht niet van Europese privacyregels. Joost ging niet bij de pakken neerzitten en inspireerde Stientje van Veldhoven, mobiliteitswoord-voerder in de Tweede Kamer, om de minister hier vragen over te gaan stellen. Gerben-Jan Gerbrandy, lid van de D66-delegatie in het Europees Parlement, stelde inmiddels vragen aan de Europese Commissie. De Commissie zei dat er niets op tegen is om een nummerbord op die gehandicaptenparkeerkaart te vermelden. Dankzij deze interne samenwerking kon D66 zich lokaal, nationaal en Europees profileren als een oplossingsgerichte en pragmatische partij die de uitvoerende macht goed in de gaten houdt.

ben jarenlang premies betaald in Nederland, maar moeten huis en haard verlaten voor ze gebruik kunnen maken van de sociale zekerheid waarvoor ze hebben betaald.' D66'ers in gemeenteraden in de grensregio's kunnen aandringen op meer sa-menwerking over de grenzen heen. Dat leidt niet alleen tot een beter functionerende arbeidsmarkt, maar ook tot meer bekendheid met de problemen van grensoverschrijdend werken, die de D66-de-legatie in het Europees Parlement vervolgens kan aankaarten bij de Europese Commissie.

Jeugdwerkloosheid bestrijden met Europese subsidies

Hoewel sommige partijen beweren dat de 'vlees-potten' in Brussel te goed gevuld zijn, wil dat nog niet zeggen dat al dat geld opgaat. Elk jaar blijft namelijk weer dat er te weinig van de Europese subsidies gebruik wordt gemaakt. Dit, terwijl er ideeën genoeg zijn. Zo lanceerden de Jonge De-mocraten (JD) op het D66 najaarscongres in 2012 het idee om met die subsidies werkloze afgestu-deerden met ondernemerspotentie te helpen. Jan Willem de Bruin van het landelijke JD-bestuur: 'Die Europese subsidies kun je gebruiken om in-cubators op universiteitsterreinen op te zetten. In die incubators zouden de jonge werklozen dan hun afstudeerprojecten in producten om kun-nen zetten. Als de gemeente dan nog een opstapje biedt door de uitkering een tijdje te laten doorlo-pen, is dat driemaal winst: jongeren ontwikkelen hun ondernemersvaardigheden, het biedt hen een kans om aan de jeugdwerkloosheid te ontsnap-pen en innovatie krijgt een impuls.' Kortom, vol-doende aanknopingspunten om er één lange 'Eu-rolokale' (of is het 'lokalEuro?') campagne van te maken... ■

Een hete herfst

‘Wie beweert dat de Eerste Kamer niet politiek oordeelt, is niet van deze tijd,’ aldus Roger van Boxtel. De voorzitter van de D66-fractie in de Eerste Kamer maakt daarmee eens te meer duidelijk dat de senaat niet alleen een *‘chambre de réflexion’* is, maar ook een politiek huis. ‘De Eerste Kamer toetst, met het eigen verkiezingsprogramma in de hand, de kwaliteit van wetgeving,’ stelt Van Boxtel. In het najaar van 2013 moet een aantal cruciale wetten door de Eerste Kamer worden aangenomen. Het kabinet-Rutte II, dat in de Eerste Kamer acht zetels tekort komt voor een meerderheid, wacht dus een hete herfst.







Zorg en Welzijn

Er is altijd wel iets te doen op het terrein van zorg en welzijn. Dit jaar gaat het veel over alle veranderingen in de AWBZ en de jeugdzorg. Veel van de uitgangspunten van D66 passen heel goed bij de overheveling van taken naar gemeenten, waarbij meer gekeken wordt naar de eigen kracht van mensen en daardoor minder naar bureaucratie.

Tegelijkertijd zijn er veel vragen: hoe vind je de juiste balans tussen ondersteuning door familieleden en vrijwilligers aan de ene kant en professionele zorgverleners aan de andere kant? En ook: hoe hebben deze veranderingen invloed op de democratische controle van de zorg, bijvoorbeeld als de gemeente verantwoordelijk is voor de jeugdzorg maar veel specialistische zorg op grotere schaal moet worden georganiseerd?

De uitdaging is goede discussies te voeren en onze bijdrage te blijven leveren aan de partij!

Boeiende vragen en thema's die door de thema-afdeling Zorg en Welzijn al flink zijn bediscussieerd. Met de ideeën uit diverse bijeenkomsten helpen we bijvoorbeeld afdelingen in de gemeenten met het opstellen van hun verkiezingsprogramma's. De uitdaging voor de komende jaren is om met onze 200 betrokken en deskundige leden, goede discussies te voeren en onze bijdrage te blijven leveren aan de partij!

Meer weten en meedenken? Neem dan contact op met Paut Kromkamp, voorzitter van de thema-afdeling Zorg en Welzijn.
p.kromkamp@zeelandnet.nl

Internationale Samenwerking

De thema-afdeling Internationale Samenwerking bestaat uit een diverse groep D66-leden. Zij delen de passie voor internationale relaties en politiek vanuit hun professionele werkervaring of persoonlijke interesse.

De thema-afdeling komt ongeveer een keer per kwartaal bijeen om actuele politieke vraagstukken te bespreken, te debatteren en seminars te organiseren. Verder geeft de thema-afdeling gevraagd en ongevraagd advies over internationale onderwerpen aan de Tweede Kamerleden en Europarlementariërs van D66. Ook levert de thema-afdeling input voor het verkiezingsprogramma voor de nationale en Europese verkiezingen via moties op de partijcongressen.

Werk jij in een internationale omgeving of ben je een enthousiaste volger van de actuele internationale ontwikkelingen? Stuur dan een e-mail naar **internationalesamenwerking@d66.nl** voor meer informatie of om lid te worden van de thema-afdeling.



Midden Oostendag 21 september

Samen met de Jonge Democraten en D66 Internationaal organiseert de thema-afdeling de Midden Oostendag op 21 september 2013 in Utrecht. Gedurende de dag spreken prominente partijgenoten als Tweede Kamerlid Sjoerd Sjoerdsma en Europarlementariër Marietje Schaake over de actuele politieke vraagstukken die er in het Midden Oosten spelen. Tijdens interactieve workshops doen buitenlandse journalisten (onder andere Rania Abouzeid, correspondent voor The New Yorker) en ooggetuigen uit de regio verslag van hun ervaringen en gaan zij de discussie aan over de toekomst van het Midden Oosten.

Kijk op **www.d66.nl/agenda/day-of-the-middle-east/** voor meer informatie over het programma en de aanmelding.



D66Cultuur

De thema-afdeling D66Cultuur is opgericht in 2011 en daarmee een relatief jonge thema-afdeling binnen D66. De thema-afdeling houdt zich bezig met cultuur- en kunstbeleid in brede zin en is een bundeling van expertise over cultuur binnen de partij.

De vrijheid van expressie is leidend voor de grenzen van het cultuurbeleid. Cultuur en kunst zijn de spiegels van de samenleving, de waarden die wij delen en waar wij voor staan. Cultuur herbergt onze herkomst en biedt zicht op wat is te ontdekken in het landschap van vergezichten. Kunst verbijzondert en loutert, verbeeldt en identificeert. Cultuur en kunst zijn bovendien van en voor ons allemaal. D66 vindt daarom dat cultuur voor iedereen toegankelijk zou moeten zijn. Het moet voor iedereen mogelijk zijn om in zichzelf te kunnen investeren door kennis op te doen en zo toegang en inzicht in de kunsten te krijgen. Hoge kunst en lage kunst, nieuwe kunst en oude kunst, de kunst die trekt en de kunst die duwt, de kunst die zaagt en de kunst die kneedt. Kunst experimenteert en zoekt immer naar volgende vragen.

Het moet voor iedereen mogelijk zijn om in zichzelf te kunnen investeren door kennis op te doen en zo toegang en inzicht in de kunsten te krijgen

Vrijheid van expressie en vrijheid van denken leiden tot een nieuwsgierige en onderzoekende houding. Om met een open blik de wereld te verkennen zijn cultuur en kunst van fundamenteel belang. D66Cultuur wil dat D66 die betekenis van cultuur en kunst actief uitdraagt. Wij pleiten binnen D66 voor een gedegen en vernieuwend cultuurbeleid, dat is gebaseerd op de fundamentele betekenis van kunst en cultuur voor onze samenleving.

Terugkoppelen, meepraten, meewerken, aanmelden?
Kijk op www.d66cultuur.nl of mail naar info@d66cultuur.nl

‘Directe zeggenschap van de burger’ verslag fringemeeting

De thema-afdelingen Democratie en Rechtsstaat, Sociaal Liberalisme en Digitaal66 hebben onlangs een fringemeeting georganiseerd met het onderwerp ‘Directe zeggenschap van de burger’.

Is de actieve bijdrage van de burger noodzakelijk voor een goed werkende democratie? Dit was de centrale vraag van de genoemde fringemeeting. Doel van de bijeenkomst was om het klassieke kroonjuweel van directe zeggenschap nog eens kritisch onder de loep te nemen. Dat het onderwerp nog steeds leeft binnen D66 bleek wel uit de grote opkomst van geïnteresseerden, waarvan enkelen zich zelfs opwierpen om hun geliefde kroonjuweel te beschermen. De eenvoudige opzet van de bijeenkomst ontleende haar kracht aan de aanwezige sprekers, die onder leiding van Adriaan Andringa eerst de mogelijkheid kregen om zichzelf en hun standpunt over het onderwerp te introduceren, om daarna met elkaar in debat te treden.

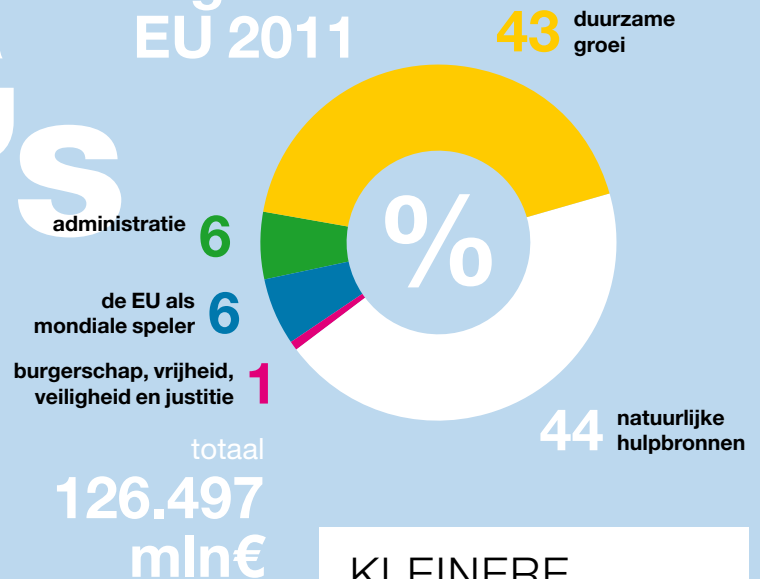
Directeur van Netwerk Democratie, Mieke van Heesewijk, opende door een interessante uiteenzetting te geven over manieren waarop de burger meer zeggenschap in de politieke besluitvorming kan krijgen. Door haar ervaringen bij Netwerk Democratie was ze in staat om het publiek op treffende voorbeelden van nieuwe participatiemiddelen te trakteren, waarop de zaal instemmend reageerde. Hierna was het woord aan Chris Aalberts, onafhankelijk politiek denker. Binnen een mum van tijd zette hij de gehele discussie op scherp door een ontnuchterende kijk te geven op het onderwerp. Volgens Aalberts is de actieve bijdrage van de burger namelijk helemaal niet noodzakelijk voor een goed werkende democratie en is eigenlijk het gehele project van directe zeggenschap niets meer dan een hopeloos ideaal. Zo bekritiseerde hij het democratische gehalte van verschillende vormen van burgerparticipatie door te wijzen op het gebrek aan democratische controle. Een burger kan immers invloed uitoefenen op de samenstelling van een gemeenteraad, terwijl hij deze inspraak niet heeft bij een buurtcommissie of actief-comité. Het genuanceerde verhaal van Tweede Kamerlid Gerard Schouw, dat hierop volgde, kon niet voorkomen dat de zaal inmiddels op het puntje van haar stoel zat, van haar stuk gebracht door de argumenten van Aalberts. Toen het debat tussen de sprekers van start ging, vlogen de handen dan ook direct in de lucht en moderator Andringa had zichtbaar plezier in het dirigeren van de levendige discussie. De sprekers hadden bij velen iets losgemaakt, zoveel was duidelijk!

Het was opvallend om te zien hoeveel het klassieke kroonjuweel nog voor de aanwezigen betekende. Zowel de voor- als tegenstanders vonden vele argumenten om op elkaar af te vuren en alleen het strakke tijdschema bleek in staat om de discussie te beslechten. Bij het verlaten van de zaal waren de verschillende emoties nog steeds op de gezichten van de aanwezigen af te lezen en dat maakte deze bijeenkomst uiteindelijk tot een groot succes. Het deed namelijk precies wat een fringemeeting zou moeten doen: informeren, nieuwe inzichten verschaffen, maar vooral ook overtuigen op scherp stellen, waardoor de discussie in leven blijft ■

Ieder jaar stroomt er een slordige 150 miljard van de lidstaten naar Brussel en – minus 6 % overhead – vanuit Brussel weer terug naar de lidstaten. Zoals bij wel meer Brusselse kwesties, doen de astronomische bedragen de eenvoudige sterveling duizelen. Toch is het Europese model van begroten, van geld innen en weer uitgeven, in de kern verbluffend overzichtelijk. Waar komt het Europese geld vandaan en waar gaat het naartoe?

Europa in euro's

figuur 1
**Uitgaven
EU 2011**



KRITISCHE REKEN- MEESTERS

De 750 ambtenaren van de Europese Rekenkamer controleren jaarlijks of Europees geld goed is besteed en verantwoord. Zij toetsen streng: na de oprichting in 1977 duurde het tot 2008 voordat de rekenmeesters een jaarbegroting in zijn geheel goedkeurden. Bij onregelmatigheden kan de Europese Commissie subsidies terugvorderen; in 2012 moesten lidstaten, waaronder Nederland, bijvoorbeeld 54,3 miljoen euro aan landbouwsubsidies terugbetalen. Het in 1999 opgerichte Europese anti-fraudebureau OLAF treedt op tegen misstanden bij de besteding van Europese gelden, maar ook tegen corrupte EU-functionarissen, sigarettensmokkel en valsemunterij met de euro.

BEGROTINGS- DISCIPLINE

De Trojka van 'begrotingtsaar' Olli Rehn onderwerpt de lidstaten aan een straffe begrotingsdiscipline. Tekorten mogen niet hoger zijn dan 3 procent van het bruto binnenlands product (bbp). De overheidsschuld is gemaximeerd op 60 procent van het bbp. Die afspraken zijn opgenomen in het Stabiliteits- en Groeipact. In de Trojka is behalve de Europese Commissie ook de Europese Centrale Bank (ECB) van Mario Draghi en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) van Christine Lagarde vertegenwoordigd. Overigens mag de EU anders dan de lidstaten niet meer uitgaven dan er binnenkomt.

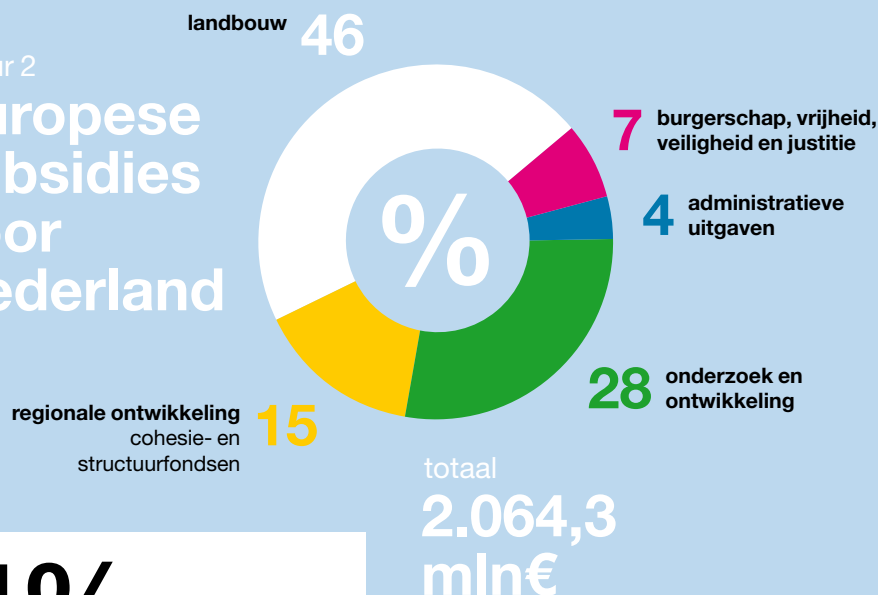
KLEINERE MEERJAREN- BEGROTING

De kaders voor de EU-begroting zijn vastgelegd in het Meerjarig Financieel Kader (MFK). Op 8 februari 2013 sloot de Europese Raad een akkoord over het nieuwe MFK. Voor de komende zeven jaar is er een plafond overeengekomen van 908,4 miljard euro; 34 miljard minder dan in de periode 2007-2013. In het nieuwe MFK zijn, in lijn met de Nederlandse inzet, middelen verschoven van onder meer landbouw naar onderzoek en innovatie.

MEER DAN – EN MINDER – LANDBOUW

Met een aandeel van ruim 40 procent van de begroting is landbouw en plattelandsbeleid nog altijd de grootste uitgavenpost, hoewel dit aandeel verhoudingsgewijs de komende jaren afneemt (ter vergelijking: in 1985 was het zo'n 70 procent). Op de tweede plaats staan zogenaamde structuur- en cohesiefondsen, met 35 procent. Die zijn bedoeld om economische verschillen tussen regio's te verkleinen en de economische structuur van de EU te verbeteren. Naar intern en extern beleid gaat respectievelijk 10 en 7 procent. Onder het eerste valt bijvoorbeeld het Erasmusprogramma voor studenten en de bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit. Bij het tweede gaat het onder meer om internationale hulpprogramma's en vredesoperaties. Minder dan 6 procent is overhead.

figuur 2
Europese subsidies voor Nederland



1% VAN WAT WE VERDIENEN

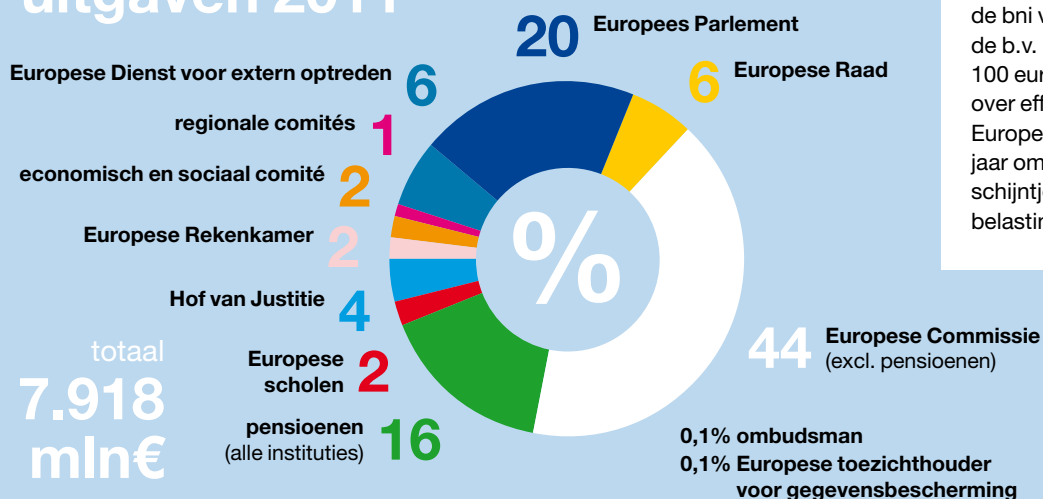
99 procent van de inkomsten van de EU komt uit vier geldstromen: landbouwheffingen, invoerrechten, btw-afdrachten en bni-afdrachten. Lidstaten dragen, afhankelijk van de omvang van de Europese begroting, een percentage van hun bruto nationaal inkomen af, waarmee de begroting sluitend wordt gemaakt. De totale uitgaven van de EU bedragen ongeveer 1 procent van het opgetelde bni van de lidstaten.

GELD- VERSLINDEND?

Aan Brussel kleefte het stigma van een geldverslindende bureaucratie. Vooral het maandelijks verhuiscircus van Brussel naar Straatsburg is Europasceptici, maar ook Eurofielen een doorn in het oog. De overhead van de Unie – van salarissen van ambtenaren en vertalers tot de kosten van de gebouwen – bedraagt ongeveer 8 miljard euro per jaar; amper 6 procent van de totale begroting. Die begroting bedraagt ongeveer 1 procent van het opgetelde bni van de lidstaten. Brussel kost de b.v. Nederland dus 6 cent per 100 euro, hoewel dat niet per se iets over efficiëntie zegt. De gemiddelde Europeaan werkt vier dagen per jaar om de EU te financieren – een schijntje vergeleken met nationale belastingen.

figuur 3

Administratieve uitgaven 2011

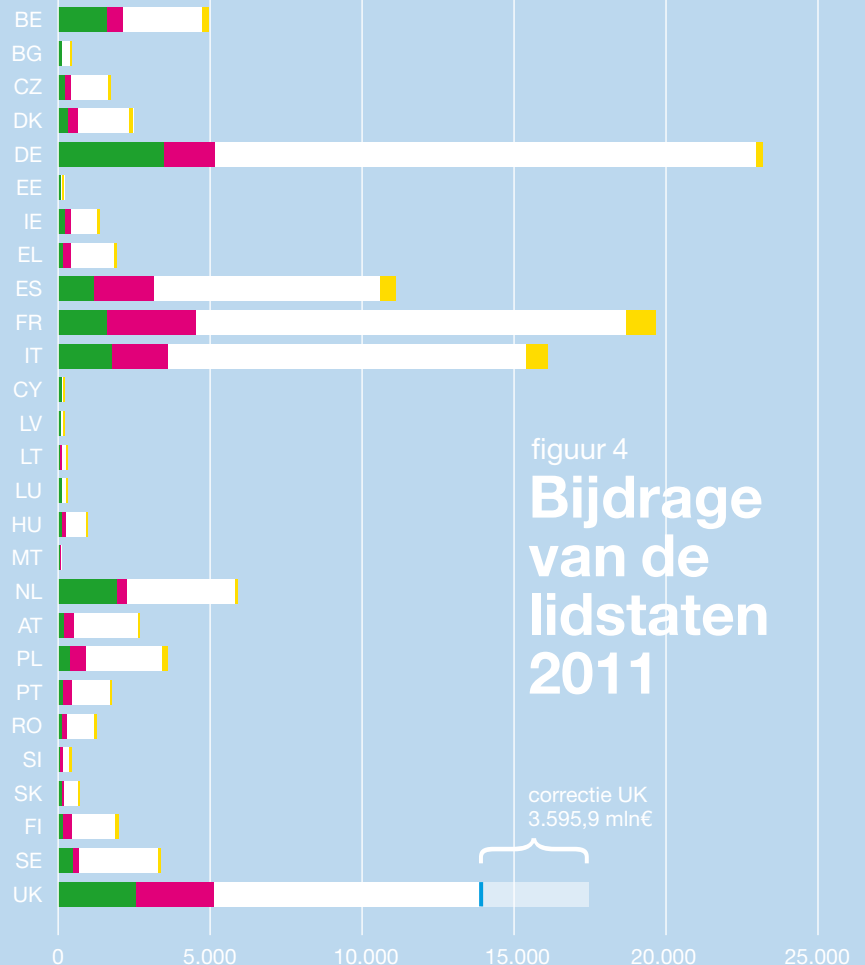


KRUIDENIERS-GEEST

In Europa is Nederland netto-betaler. In 2011 droeg Nederland 5,9 miljard euro af en kreeg het 2,1 miljard euro terug. Dat wakkert, om oud-minister Donner te parafraseren, de Hollandse kruideniersgeest aan; wat is de meerwaarde van Europa voor ons? Langdurige vrede en stabiliteit, maar daar koopt de kruidenier weinig voor. Het CPB becijferde in 2008 dat de Nederlandse economie jaarlijks 25 tot 30 miljard euro groeit dankzij de Europese integratie. De Nederlandse burger zou ongeveer 2.000 euro extra inkomen verdienen aan de interne markt. Bovendien kan hij vrij reizen, wonen, werken en studeren, terwijl lidstaten samen grensoverschrijdende problemen adresseren.

correctie UK
BNP eigen middelen
BTW eigen middelen
traditionele eigen middelen

MILJOEN €



figuur 4
Bijdrage van de lidstaten 2011

correctie UK
3.595,9 mln€

De EU moet beter: democratischer, transparanter, slagvaardiger

Laten we helder zijn: het Europa van vandaag voldoet niet aan onze eisen. Er is gebrek aan democratische verantwoording, gebrek aan transparantie, gebrek aan durf en te veel handjeklap achter gesloten deuren. D66 wil Europa en haar inwoners dichter bij elkaar brengen. Voorzitter Barroso en president Van Rompuy zijn hoofdrolspelers op het Europese toneel, maar nooit is een van hen door ons gekozen. Nationale regeringen bepalen verder het spel. Meestal met gebrekkige afstemming met ons parlement vooraf en met 'slikken of stikken' instemming achteraf. Hoe

blij bent u dat uw stem in Europa wordt uitgebracht door een premier van een coalitie waar u niet op heeft gestemd? Kan die premier uw standpunten verwoorden en behartigt hij uw belangen? De huidige manier van werken wekt wantrouwen en onbegrip. Meer democratie en transparantie is noodzakelijk. Daarom wil D66 een veel duidelijkere stem van Nederland in Brussel. Als klein land moeten we voorop lopen als we de koers mede willen bepalen. In ons toekomstbeeld vraagt dat om een gekozen Europese president en de mogelijkheid falende Eurocommissarissen weg

te stemmen. Een volwaardig Europees Parlement dat dus zélf wetten kan indienen. Een betere Europese wet openbaarheid bestuur. Een verantwoordingsdag waarop de Commissie in het Europees Parlement verantwoording aflegt voor het afgelopen jaar. Maar ook betere en structurele samenwerking tussen ons nationaal parlement en onze afvaardigingen in Europa. En op termijn een nadrukkelijke erkenning van naties in de federale Europese democratie, bijvoorbeeld door een Europese senaat. De Europese besluitvorming moet minder traag en minder gecompliceerd. We kunnen

echt met minder EU-agentschappen en adviserende EU-instellingen toe. Europese stukken en documenten moeten in principe openbaar zijn. En ja, die besluitvorming kan fulltime in Brussel plaatsvinden: het maandelijkse verhuiscircus naar Straatsburg is ook ons een doorn in het oog. Mensen willen meer inspraak en dat is D66 met hen eens. Dus ook wanneer de Tweede Kamer instemt met een door ons gewenst nieuw verdrag. Juist ook dan geven wij alle ruimte voor een referendum waarmee de kiezer dit besluit kan tegenhouden.

D66

Verbinden Versterken Verbreden



Achter elke sterke politicus staat een sterke organisatie. Daarmee sprak ik tijdens mijn congres toespraak op 9 maart mijn ambitie uit voor de komende drie jaar als partijvoorzitter. Ik wil de politieke vereniging die achter alle D66-politici staat namelijk nog sterker maken dan deze nu al is, zodat al die D66'ers hun politieke werk nog beter kunnen doen.

Op mijn tour door Nederland heb ik inmiddels al heel veel afdelingen gezien. Zij laten mij keer op keer zien hoe sterk D66 al is en vooral ook hoe wij gegroeid zijn in de afgelopen jaren. Die groei leidt op lokaal en regionaal niveau tot tal van mooie initiatieven. Zo heeft de programmacommissie in Nijmegen na de vorige verkiezingen een permanent karakter gekregen, waardoor de onderliggende werkgroepen de fractie kunnen ondersteunen. In Noordoost Twente gebruiken ze de zomer om met de burgers in gesprek te gaan over de keuze van D66 om zelfstandig deel te nemen aan de gemeenteraadsverkiezingen van 2014. In de stad Utrecht ontwikkelt men een campagne strategie waarbij geen doelgroep over het hoofd wordt gezien, in Brussel werkt de afdeling aan een 'trainingsmodule Brussel' voor bestuurders. In Leiderdorp werkt men intensief samen met de buurtafdelingen om te zorgen dat ook zij een goed trainingsprogramma voor aankomende raadsleden kunnen opzetten en in Overijssel hebben ze als eerste een Permanente Campagnecommissie op provinciaal niveau.

Ik zie het als mijn uitdaging om al deze initiatieven met elkaar te verbinden, te versterken en te verbreden. Zodat D66 klaar is voor de volgende periode van groei. Te beginnen bij de komende twee verkiezingen. Op 19 maart 2014 kiest Nederland haar gemeenteraadsleden en twee maanden later, op 22 mei onze vertegenwoordigers voor het Europees Parlement.

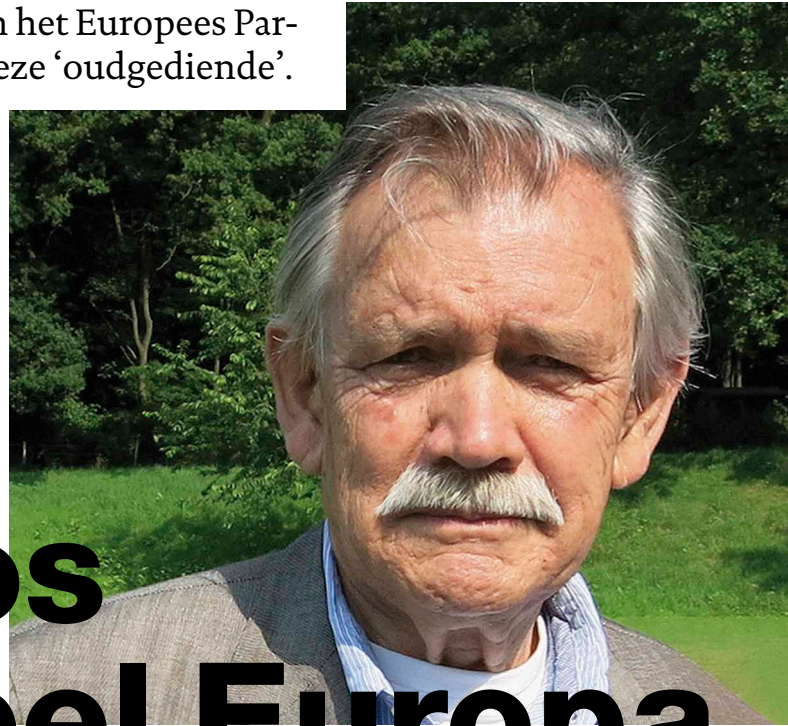
D66 is er klaar voor. De partij is gegroeid, de organisatie staat. Kees Verhoeven is als campagneleider al volop aan de slag. Het komende jaar doen we zoals het er nu naar uit ziet in 35 gemeenten meer mee dan in 2010. Dat betekent dat bijna 95% van de stemgerechtigden in 2014 op D66 of een lijstcombinatie van D66 kan stemmen. Dat is in de geschiedenis van de partij nog nooit zoveel geweest!

Maar we zijn er nog zeker niet. Om verder te groeien, moeten we keihard werken. Iedereen die mij al wat langer kent, weet dat ik niet kan wachten ■

Jan Willem Bertens is behalve Maastrichtenaar, Limburger en Nederlander vooral ook Europeaan. Hij is een groot bewonderaar van 'het weergaloze project Europa'. Na een internationale carrière als diplomaat en woordvoerder van Buitenlandse Zaken, was hij van 1989 tot 1999 namens D66 lid van het Europees Parlement. De Democraat ging in gesprek met deze 'oudgediende'.

in gesprek
met
Jan Willem
Bertens

Grenzeloos door heel Europa



Met welke idealen ging u het Europees Parlement in? Voor mij was, en is, het Verenigd Europa van Schuman en Monnet een weergaloos project, ongeëvenaard in de wereldgeschiedenis. Een continent waar landen elkaar gedurende een half millennium teisterden met oorlog en bezetting, louter uit eigenbelang. Het einde van de oorlog heb ik bewust meegemaakt, evenals het begin van de federale ideeën. Toen ik in de Straatsburgse hemicyclis mijn plaats innam, moest ik aan mijn geschiedenisleraar denken. Hij hield ons optimistisch voor dat de noodzakelijke Europese samenwerking al was begonnen met de stadsbus die zonder oponthoud naar het Belgische Lanaken reed. 'Jullie reizen straks grenzeloos door heel Europa!', zij hij dan. Deze historicus organiseerde vanzelfsprekend ook een tochtje naar het platgebombardeerde Aken, waar hij sprak: 'Wat hier is gebeurd, zullen we nooit opnieuw meemaken'.

U was Europarlementariër van 1989 tot 1999. Wat is voor u het belangrijkste dat u bereikt heeft in die periode? Het is moeilijk één iets specifiek te noemen, ik heb zoveel gedaan wat dat betreft! Toen ik in 1989 in het Europees Parlement kwam, was ik de enige D66'er. Ik sloot mij aan bij de Europese Liberale Groep (ELDR), werd coördinator buitenlandse politiek, vicevoorzitter van de Mensenrechtencommissie, lid van de Milieuc commissie en de delegatie voor Latijns-Amerika. Ik kreeg onder andere het rapport toebedeeld inzake de toetreding van Cyprus – dat uiteindelijk kort na mijn vertrek werd goedgekeurd. Na een spannende strijd met Laurens Jan Brinkhorst koos het congres mij in 1994 wederom als lijsttrekker.

D66 kwam op vier zetels. Tezamen met de zes, toen paarse VVD-vrienden, vormden wij het grootste nationale contingent binnen de ELDR. Als voorzitter van de Commissie Veiligheid en Ontwapening was ik opsteller van een rapport over de uitbanning van landmijnen, dat mede de basis vormde voor de Ottawa Conventie van 1997. Honderden regeringen, (inter)nationale organisaties en gespecialiseerde netwerken hebben zich toen verplicht de productie, handel en gebruik van landmijnen uit te bannen. Dat is voor mij persoonlijk toch wel een bijzondere en belangrijke gebeurtenis geweest.

Op welke dossiers en beleidsterreinen is Europa leidend, dat wil zeggen: wat regelt Europa gezamenlijk en wat regelen de lidstaten individueel? We hebben natuurlijk te maken met het subsidiariteitsbeginsel. Daar sluit ik me volledig bij aan, bepaalde beleidsterreinen blijven het domein van de lidstaten. Als wordt geroepen 'Brussel komt aan onze pensioenen!', dan is dat onzin, dat is gewoon niet zo. Nederland kan bijvoorbeeld ook niet worden gedwongen om bepaalde cao's over te nemen. Maar waar het zaken als milieu en migratie betreft, tja, dat kan je niet als individueel land regelen. Dat zijn complexe, grensoverschrijdende vraagstukken die alleen in Europees verband effectief kunnen worden aangepakt. En in die samenwerking zit juist de kracht van Europa.

De totstandkoming van het Verdrag van Maastricht heeft veel voeten in aarde gehad, hoe heeft dit verdrag de Europese samenwerking verbeterd? Zonder nationaal of stadschauvinisme kan ik

melden dat 'Maastricht' het meest ingrijpende verdrag is (geweest) van de Europese samenwerking. De EEG werd EU, de Economische Monetaire Unie werd in de steigers gezet, de drie pijlers werden opgetuigd voor economische samenwerking, er kwam een gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid en een gezamenlijk justitie- en politiebeleid. Voorts werd het Unieburgerschap in het leven geroepen, alsmede een sociaal protocol. Eigenlijk teveel om op te noemen dus, waardoor direct duidelijk wordt hoe wezenlijk het Verdrag van Maastricht is geweest voor de Europese Unie.

Werd er in de jaren '90 van de vorige eeuw ook al veel gediscussieerd over de uitbreiding van de Europese Unie? Jazeker en daar hield ik me als lid van de Buitenlandcommissie ook mee bezig. De discussie spitste zich toen overigens vooral toe op de vraag of de Unie eerst moest verdiepen of eerst moest verbreden. Met andere woorden: moest de Europese Unie eerst zo in zijn ankers worden gezet dat deze helemaal onwrikbaar zou zijn met de mogelijkheid voor andere landen om zich hierbij aan te sluiten. Of zouden we de Unie eerst uitbreiden met een x aantal landen om vervolgens gezamenlijk de organisatie in te richten. Zelf ben ik altijd een voorstander geweest van eerst verbreden, omdat de Europese Unie verre van af is.

U staat er om bekend een voorvechter te zijn van de mensenrechten. Hoe kan Europa op dat terrein echt een vuist maken? Wat bijvoorbeeld veel impact heeft is de Sacharovprijs, die jaarlijks uitgereikt wordt door het Europees Parlement. In 2010 werd de prijs toegekend aan de Cubaan Guillermo Fariñas. Dat genereerde wereldwijde aandacht voor zijn strijd voor de vrijlating van 26 zieke politiek gevangenen. Ik realiseer me uiteraard dat je met een prijs geen einde maakt aan een dictatoriaal bewind en mensonterende omstandigheden, maar inmiddels is de prijs een begrip geworden. Zo'n prijs kan wel de aandacht vestigen op schrijnende situaties en

belangrijke kwesties. Meer in het algemeen denk ik dat het aantal vluchtelingen zal gaan toenemen, voornamelijk door ontwikkelingen op het wereldtoneel. Europa moet een humaan immigratiebeleid voeren. Dat wil niet zeggen dat je de poorten wagenwijd open moet zetten, maar we moeten daar in Europees verband wel efficiënte en goede afspraken over maken.

Tot slot: wat wilt u meegeven aan de D66-lijsttrekker voor de Europese verkiezingen? Zorg dat je een vaderlandslievend, maar tegelijkertijd Europees antwoord hebt op het pure nationalisme. Ik mag dan chauvinistische trekjes vertonen, van eng nationalisme krijg ik een kwalijk gevoel, dat sluit andere mensen uit.

‘Het belangrijkste is en blijft mensen ervan te doordringen dat Nederland gebaat is bij een sterk Europa’

De campagne gaat natuurlijk uitsluitend over wat slecht is aan Europa, waarbij de heersende teneur zal zijn ‘dat we wel genoeg Europa hebben nu’. De crisis zal erbij worden gehaald en we zullen weer heel wat sommetjes voorgeschoteld krijgen over wat Brussel ons wel niet kost. Het belangrijkste is en blijft mensen ervan te doordringen dat Nederland gebaat is bij een sterk Europa, met name omdat Europa als Unie en continent moet overleven in de competitie met Brazilië, Rusland, India en China ■



► De D66-fractie in het Europees Parlement van 1994-1999

v.l.n.r.
Johanna Boogerd
Laurens Jan Brinkhorst
Jan Willem Bertens
Doeke Eisma

Mariska Schulte [18] woont in Wateringen en zit in het tweede jaar van de mbo-opleiding Juridisch Openbaar Bestuur. Ze werd op haar 15e combi-lid van D66 en de Jonge Democraten (JD).

Nog maar 15 jaar oud en toen al lid van D66 en de JD: je was er vroeg bij! Haha, ja, dat hoor ik vaker. Ik werd lid na een snuffelstage bij de D66-fractie in het Europees Parlement. Tijdens mijn stage leerde ik veel over D66 en de standpunten van de partij. Ik merkte dat ik me goed kon vinden in veel van die standpunten en besloot daarom lid te worden.

Welke standpunten van D66 spreken je in het bijzonder aan? Ik voel me thuis bij D66 omdat ik de vrijheden van het individu erg belangrijk vind en D66 zich daar ook hard voor maakt. De recente ontwikkelingen in Rusland maken wederom duidelijk hoe belangrijk het is dat iedereen zichtbaar zichzelf kan zijn, ongeacht geslacht, afkomst, religie of geaardheid. Ik heb contact met een aantal Russen, sommigen van hen zijn homo. Vaak hoor ik hoe hard het is voor homo's om in Rusland te leven, wonen en werken. Triest en onacceptabel als je het mij vraagt. D66 moet dan ook keihard blijven knokken voor homorechten en de vrijheden van het individu.

Volgend jaar vinden de verkiezingen voor het Europees Parlement plaats. Hoe zou jij het belang van die verkiezingen uitleggen? Dat is simpel: er zijn heel veel problemen die niet bij de Nederlandse grens eindigen of daar kunnen worden tegengehouden. Dat vergeten mensen vaak. Europa is dan ook heel belangrijk, onmisbaar misschien wel. Veel problemen kunnen alleen gezamenlijk effectief worden aangepakt.

Wie is je politieke held? Dat is Sophie in 't Veld. Zij heeft een enorme dossierkennis, maar ook doorzettingsvermogen. Dat is volgens mij heel belangrijk. Als iets niet rechtsom kan of lukt, probeert Sophie het linksom. Dat vind ik inspirerend.

Ik ben
D66

Democraat is het ledenmagazine van de politieke vereniging Democraten 66 en wordt verspreid onder al haar leden. Democraat verschijnt drie keer per jaar. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van D66 worden openbaar gemaakt of veeelvoudigd.

Wilt u uw lidmaatschap van D66 opzeggen, stuur dan een e-mail naar ledenadministratie@d66.nl

eindredacteur
Pim van Mierlo

redactie
Maaïke Alleblas
Jan Remmert Fröling
Anita van Rootselaar
Mark Snijder
Roel van den Tillaart
Kristina Ullrich

fotografie
Sebastiaan ter Burg
Hollandse Hoogte
Jeroen Idema
Michel Mees

vormgeving
de ontwerpvloot

druk
QuantesArtoos, Rijswijk

oplage
25.000 exemplaren
Den Haag, september 2013

redactieadres
Landelijk Bureau D66
Postbus 660
2501 CR Den Haag

Heeft u een vraag of opmerking voor de redactie? Stuur dan een e-mail naar democraat@d66.nl of bel naar 070 356 60 66

Deze Democraat is gedrukt op 80 grams **CyclusPrint**, een 100% recycled papier. Door te kiezen voor dit papier in plaats van een niet-recycled papier vermindert de milieu-impact met:

	2.303	kg afval
	454	kg CO ₂ gelijk aan:
	4.541	km afgelegd met gemiddelde auto
	63.872	liter water
	5.886	kWh energie
	3.743	kg hout